

รายงานวิจัย

เรื่อง

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย
จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Assessment of the Potential of Cultural Attractions in Bangkrui
District, Nonthaburi Province to Develop a Cultural Tourism

Route

โดย

สมรศรี คำตรง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับเงินทุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ชื่องานวิจัย: การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชื่อผู้วิจัย: สมรศรี คำตรง

ปีที่ทำการวิจัยแล้วเสร็จ: 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม เพื่อประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนจากหน่วยงานภาคเอกชน ตัวแทนจากชุมชน และตัวแทนจากนักท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการนำเครื่องมือลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 14 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 15 แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าแม่ทับทิม วัดศรีเรืองบุญ สวนเกษตรลัดดาวัลย์ บ้านโบราณ 100 ปี วัดชโล วัดโพธิ์บางโอ วัดเพลง วัดแก้วฟ้า วัดยางป่า วัดบางขุน วัดบางอ้อยช้าง วัดบางไทรใน วัดตะเคียน และวัดโบสถ์บน โดยมีผลการประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในกลุ่มมาตรฐานระดับดีเยี่ยม จำนวน 3 แห่ง ระดับดีมาก จำนวน 2 แห่ง ระดับดี จำนวน 7 แห่ง ระดับปานกลาง จำนวน 2 แห่ง และระดับต่ำ จำนวน 1 แห่ง สามารถจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3 เส้นทาง ได้แก่ 1) เส้นทางศาลเจ้าแม่ทับทิม - บ้านโบราณ 100 ปี 2) เส้นทางวัดชโล - วัดบางขุน และ 3) เส้นทางวัดบางอ้อยช้าง - วัดโบสถ์บน

คำสำคัญ: การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยว

Research Title: Assessment of the Potential of Cultural Attractions in Bangkrui District, Nonthaburi Province to Develop a Cultural Tourism Route

Researcher: Samornsri Khamtrong

Year: 2020

Abstract

The objectives of this research were to audit of cultural tourism resources, assess potential of cultural tourism and create cultural tourism route in Bangkrui district, Nonthaburi province. The data were collected by using tourism resource audit form, evaluation form of cultural tourism management potential and semi – structure interviews with 14 samples whom were government officials, private sector, community representatives and tourists that involved in the cultural tourism.

The research result found that cultural tourism resources have 15 locations; Shrine of the goddess Tubtim, Wat Srirungboon, Laddawan Agro-Farm, Ancient House, Wat Chalo, Wat Phobang-o, Wat Pleng, Wat Kaeofah, Wat Yangpa, Wat Bangkanun, Wat Bangaoichang, Wat Bangkrainai, Wat Takian and Wat Botbon. Having the results of evaluated the potential of being a cultural tourism attraction in excellent level 3, very good 2, good 7, moderate 2 and inadequate 1. Created 3 cultural tourism route; route 1 Shrine of the goddess Tubtim - Ancient House, route 2 Wat Chalo - Wat Bangkanun, and route 3 Wat Bangaoichang - Wat Botbon.

Keywords: Potential assessment of attraction, Cultural tourism, Tourism route

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ที่พิจารณามอบทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ให้แก่ข้าพเจ้า รวมทั้งขอขอบพระคุณ รศ.อวยพรพานิช ที่ปรึกษางานวิจัยนี้ ที่กรุณาให้คำแนะนำให้แก่ข้าพเจ้าตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลแก่ข้าพเจ้าในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้งานวิจัยออกมาสมบูรณ์

สมรศรี คำตรง

กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ของงานวิจัย.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินศักยภาพ.....	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	10
2.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	14
2.4 ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี	22
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
3.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	29
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	30
3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี.....	33
ตอนที่ 2 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี.....	65
ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล.....	72
ตอนที่ 4 การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี	78
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	84
5.2 อภิปรายผล.....	86
5.3 ข้อเสนอแนะ	88
5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	88
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	88
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	92
ประวัติผู้วิจัย	103

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ผลการให้คะแนนรวมและระดับมาตรฐานจากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี	71
4.2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 1.....	79
4.3 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 2.....	81
4.4 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 3.....	82

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	28
4.1 ภายในศาลเจ้าแม่ทับทิม	33
4.2 บริเวณด้านหน้าศาลเจ้าแม่ทับทิม	34
4.3 ตัวแทนชุมชนบรรยายข้อมูลของศาลเจ้าแม่ทับทิม	34
4.4 ท่าเรือทางเข้าศาลเจ้าแม่ทับทิมฝั่งคลองมหาสวัสดิ์	35
4.5 บริเวณวัดศรีเรืองบุญและหลวงพ่อกกลางสวน	36
4.6 ด้านหน้าพิพิธภัณฑวัดศรีเรืองบุญ	36
4.7 บริเวณภายในวัดและลานจอดรถ	37
4.8 บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถวัดบางอ้อยช้าง	38
4.9 บริเวณด้านหน้าพิพิธภัณฑวัดบางอ้อยช้าง	38
4.10 บริเวณด้านหน้าวัดบางอ้อยช้างริมคลองแม่น้ำอ้อม	39
4.11 ศาลาการเปรียญวัดบางอ้อยช้างและอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	39
4.12 ด้านหน้าพระอุโบสถหลังเดิมของวัดแก้วฟ้า	40
4.13 ด้านในพระอุโบสถหลังเดิมของวัดแก้วฟ้า	41
4.14 พระอุโบสถหลังใหม่ที่กำลังก่อสร้างของวัดแก้วฟ้า	41
4.15 ร้านค้าชุมชนภายในวัดแก้วฟ้า	41
4.16 ห้องน้ำสำหรับคนพิการในวัดแก้วฟ้า	42
4.17 บริเวณพระอุโบสถวัดโพธิ์บางโอ	43
4.18 ประตูทางเข้าพระอุโบสถที่ได้รับการบูรณะแล้ว	43
4.19 ป้ายสื่อความหมายของวัดโพธิ์บางโอ	44
4.20 พระอุโบสถวัดบางขนุน	45
4.21 หน้าบันด้านหน้าพระอุโบสถวัดบางขนุน	45
4.22 พระประธานในพระอุโบสถวัดบางขนุน	46
4.23 ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดบางขนุน	46
4.24 หอไตรกลางน้ำวัดบางขนุน	46
4.25 พระอุโบสถของวัดยางป่า	48
4.26 อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	48

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.27 บริเวณศาลาทำบุญและซุ้มประตูทำจากสแตนเลส.....	48
4.28 ภาพมุมสูงพระอุโบสถบนเรือสุพรรณหงส์ของวัดชลอ	50
4.29 พระอุโบสถหลังเก่าวัดชลอ	50
4.30 บริเวณเขื่อนริมคลองหน้าวัดชลอ.....	50
4.31 บริเวณท่าเรือด้านหน้าวัดชลอ	51
4.32 บริเวณพระอุโบสถของวัดบางไกรใน.....	52
4.33 ด้านหน้าศาลนายไกรทองและวิหารหลังเก่า.....	52
4.34 ด้านในพระอุโบสถหลังเก่าและภาพจิตรกรรมบริเวณประตู	53
4.35 พระอุโบสถหลังใหม่ของวัดโบสถ์บน	54
4.36 พระอุโบสถหลังเก่าของวัดโบสถ์บนและพระพุทธรูปภายใน	54
4.37 บริเวณหน้าตลาดน้ำวัดโบสถ์บนและป้ายสื่อความหมายในวัด	55
4.38 ด้านหน้าพระอุโบสถวัดตะเคียน.....	56
4.39 ภายในตลาดน้ำวัดตะเคียน	56
4.40 บริเวณริมน้ำของตลาดน้ำวัดตะเคียน.....	57
4.41 จุดบริการทำสังฆทานของวัดตะเคียน	57
4.42 พระอุโบสถวัดสักน้อยมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมทั้งหมด.....	59
4.43 ด้านหน้าและด้านหลังพระอุโบสถวัดเพลง	60
4.44 บริเวณทางเข้าวัดเพลง	60
4.45 บริเวณด้านในบ้านโบราณร้อยปี	62
4.46 ป้ายต้อนรับบริเวณทางเข้าบ้านโบราณร้อยปี.....	62
4.47 เจ้าของสวนเกษตรลัดดาวัลย์กำลังบรรยายแก่นักท่องเที่ยว	63
4.48 การเลี้ยงชันโรงในสวนเกษตรลัดดาวัลย์.....	64
4.49 แปลงต้นหน้าวัวในสวนเกษตรลัดดาวัลย์.....	64
4.50 ผลิตภัณฑ์ยาผสมสมุนไพรของสวนเกษตรลัดดาวัลย์	64
4.51 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 1	79
4.52 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 2	80

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่

หน้า

4.53 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 382

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องโดยพิจารณาจากสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในปี พ.ศ.2559 มีจำนวน 32.5 ล้านคน สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวน 1.6 ล้านล้านบาท และในปี พ.ศ.2560 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 35.3 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 1.8 ล้านล้านบาท แสดงให้เห็นว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับสถานะทางเศรษฐกิจโลกในปี พ.ศ.2561 ที่มีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกซึ่งเป็นผลดีต่อการเดินทางท่องเที่ยว (เข็มทิศท่องเที่ยว, 2560) และจากรายงานของ Travel and Tourism Competitiveness 2017 ซึ่งจัดทำโดย World Economic Forum (WEF) นั้น ได้จัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 34 จาก 136 อันดับ

ประเทศไทยมีการผลักดันให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้หลักเข้าสู่ประเทศ นโยบายของภาครัฐก็สนับสนุนให้เกิดการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลมีมติให้ปี พ.ศ. 2561 เป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก้อย่างยั่งยืน” หรือ “Amazing Thailand Tourism Year 2018” โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2560 ไปจนถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2562 ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสนับสนุนให้มีการจัดงานกิจกรรมตลอดทั้งปีและนอกจากนี้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564 ยังได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” วิสัยทัศน์ดังกล่าวยิ่งตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564)

โมเดลประเทศไทย 4.0 เป็นการขับเคลื่อนประเทศตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกลไกประชารัฐ ด้วยการให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน เป็นแนวทางปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อมุ่งไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม หรือ Value-based Economy คือใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เป็นกลไกสำคัญที่ต้องการเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น โดยภาคการท่องเที่ยวซึ่งมีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานหลักที่

รับผิดชอบการท่องเที่ยวหลักของประเทศ ได้ขานรับแนวคิดดังกล่าวเพื่อมาประยุกต์และพัฒนาการท่องเที่ยวยุค 4.0 ให้เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบนฐานนวัตกรรม การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะชุมชนท่องเที่ยวรวมถึงผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ต้องมีการสร้างการรับรู้คุณค่า การเน้นคุณค่าของมูลค่าเพิ่มทางรายได้ไปสู่การเพิ่มประสบการณ์เข้าถึงเอกลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น โดยนำเอาเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ จากแนวคิดโมเดลนี้เชื่อว่าการนำเทคโนโลยีและการออกแบบเป็นเครื่องมือที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยว สร้างความมั่นคงทางการท่องเที่ยวผ่านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์เข้ามาพัฒนาสินค้าท่องเที่ยวให้มีนวัตกรรมแตกต่างจากเดิม (กรมการท่องเที่ยว, 2560)

รายงานของ Roland Berger (กรมการท่องเที่ยว, 2560) ที่ได้วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวโลกที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งกลุ่มตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีความสำคัญมากในปัจจุบัน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) โดยตลาดกลุ่มนี้มีแนวโน้มการเติบโตมากที่สุด เป็นกลุ่มตลาดที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจที่ใหญ่ที่สุด และคาดว่าจะเป็ตลาดที่มีการเติบโตเร็วที่สุดและเติบโตในระดับที่สูงต่อเนื่องในอนาคต ซึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมการเติบโตของกลุ่มนี้คือ จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะไปเยี่ยมชมแหล่งมรดกโลกของ UNESCO เพื่อเพิ่มประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันจำนวนแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการรับรองจาก UNESCO มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ ค่อนข้างมีการศึกษาที่ดี และมีรายได้สูง ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก

สำหรับในประเทศไทยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ที่ชื่นชอบและมีความสนใจในการหาประสบการณ์แปลกใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยว อาจเป็นผู้ที่ต้องการสัมผัสและเรียนรู้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น หรืออาจเป็นผู้ที่มีความนิยมท้องถิ่น ต้องการมีส่วนร่วมร่วมกับคนในท้องถิ่น และมีประสบการณ์อย่างใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญในการพัฒนาไว้ว่า การสร้างการเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย ซึ่งทำได้โดยพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทย เสริมสร้างความเข้าใจถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยในหมู่นักท่องเที่ยว และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี และการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความยั่งยืนของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการเชิดชูอัตลักษณ์ของประเทศไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น และมุ่งเน้นการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ซึ่งจากสาระสำคัญดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนให้เกิดอัตลักษณ์และวิถีไทยที่โดดเด่นชัดเจนได้ หากได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและการเข้าร่วมใช้วิถีชีวิตเก่า ๆ ที่กำลังจะสูญหายไปใบบางท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมา การดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตน เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรมประเพณี และงานเทศกาล เป็นต้น (ศิริ สยามสุโพธิ์, 2543) อีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญคือลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเป็นการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว นั้น มุ่งเน้นคุณค่าที่แหล่งท่องเที่ยว นั้นมีอยู่ ผ่านประสบการณ์จริงแท้ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ และคนในท้องถิ่นก็ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ช่วยให้มียารายได้เสริมจากการให้บริการนักท่องเที่ยว โดยนำทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน อีกทั้งยังช่วยให้คนในท้องถิ่นเองเกิดสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรที่ตนมีอยู่และดูแลอย่างดีอีกด้วย เพื่อผลยั่งยืนของนักท่องเที่ยว

นนทบุรีหนึ่งในกลุ่มจังหวัดที่อยู่ในเขตการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ร่วมกับจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง อยุธยา และปทุมธานี โดยจังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 400 ปี ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีคูคลองน้อยใหญ่มากมายที่ใช้เป็นทางสัญจรในอดีต เป็นเมืองเก่าแก่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เดิมตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านตลาดขวัญ ซึ่งเป็นสวนผลไม้ขึ้นชื่อในสมัยนั้น ได้รับการยกฐานะเป็นเมืองนนทบุรีเมื่อ พ.ศ. 2092 ในรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ในปัจจุบันแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี ปากเกร็ด บางกรวย บางใหญ่ บางบัวทอง และไทรน้อย การเดินทางเข้าถึงมีความสะดวกสบาย มีให้เลือกหลากหลายเส้นทาง รวมทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจหลากหลายโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีประวัติความเป็นมานับแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนนทบุรี, 2560)

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่พิจารณาทำความเข้าใจได้หลายมิติ มีความครอบคลุมไปในเรื่องต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงถึงกัน ไม่ว่าจะเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา นันทนาการ การท่องเที่ยว จึงไม่ควรมองวัฒนธรรมในความหมายที่เป็นของขึ้นหิ้งหรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ และควรมองให้หลากหลาย หลากแง่ เพื่อให้เกิดการนำวัฒนธรรมไปจัดการ ไปพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนสืบไป (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, 2548) การนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นต้นทุนทางการท่องเที่ยวนั้น ถือเป็น การนำสิ่งที่มีมาเพิ่มมูลค่าให้เกิดขึ้นทั้งประโยชน์ที่เจ้าของวัฒนธรรมได้รับและผู้มาเยี่ยมชมเยือนได้เรียนรู้

อำเภอบางกรวย เป็นพื้นที่ที่มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันยังขาดการสนับสนุนในการจัดการให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งทางจังหวัดนนทบุรีได้มุ่งเน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยการฟื้นฟู พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตโดยเน้นพัฒนาสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดที่มี

ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (สำนักงานจังหวัดนนทบุรี, 2561) อีกทั้งบางพื้นที่ยังไม่ได้รับการประเมินศักยภาพว่ามีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวมากนักน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นประโยชน์ของการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี รวมทั้งการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เหมาะสมเพิ่มเติมจากงานวิจัยของ ชุมพล รอดแจ่ม เมื่อปี พ.ศ.2555 ที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและค่าใช้จ่ายรวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว 7 แห่ง ได้มีข้อเสนอแนะไว้ว่าควรมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคก่อนการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอย่างเต็มรูปแบบ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ถึงการศึกษาวิจัยในการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม การประเมินศักยภาพความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำเสนอผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

- 1.2.1 อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีทรัพยากรท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมมากนักน้อยเพียงใด
- 1.2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากนักน้อยเพียงใด
- 1.2.3 การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจจะสามารถทำได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- 1.3.2 เพื่อประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- 1.3.3 เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ จะศึกษาเฉพาะพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยมีการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ตัวแทนจากภาครัฐ (หน่วยงานของรัฐในอำเภอบางกรวยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) ภาคเอกชน (กลุ่มผู้ประกอบการที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอบางกรวย) ชุมชนที่อาศัยในอำเภอบางกรวย และนักท่องเที่ยว จำนวน 14 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัยนี้ ใช้เวลาทั้งสิ้น 1 ปี เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2561 จนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2562

1.4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ จะใช้พื้นที่ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สามารถดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวได้ สามารถรองรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

1.5.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวบนพื้นฐานความสนใจวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่ปรากฏผ่านวิถีชีวิต มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปะแขนงต่าง ๆ

1.5.3 การประเมินศักยภาพ หมายถึง การพิจารณาความพร้อมในการท่องเที่ยวจากองค์ประกอบด้านความดึงดูดใจของพื้นที่ ด้านการรองรับของพื้นที่ และด้านการบริหารจัดการ

1.5.4 เส้นทางท่องเที่ยว หมายถึง แนวทางการสัญจรที่กำหนดขึ้นสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้สะดวก ปลอดภัย โดยเป็นเส้นทางสัญจรปกติที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งเส้นทางที่กำหนดขึ้นมาใหม่ตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

1.6 ประโยชน์ของงานวิจัย

1.6.1 นักท่องเที่ยวได้ทราบจำนวนทรัพยากรท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

1.6.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวได้ทราบถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อสามารถนำไปบริหารจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

1.6.3 นักท่องเที่ยวได้มีเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นทางเลือกในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยในการวิจัยเรื่องนี้ ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินศักยภาพ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.4 ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินศักยภาพ

2.1.1 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาและชี้วัดถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่แต่เดิมว่าควรจะมีการพัฒนาหรือส่งเสริม เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ วิวัฒน์ชัย บุญภักดี (2538) ให้ความหมายของศักยภาพว่า หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ปรับปรุง จัดการ หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น โดยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งพิจารณาจากองค์ประกอบต่อไปนี้

2.1.1.1 คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สาระที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยือน เช่น ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ความสำคัญทางความเชื่อ บรรยากาศ ความสวยงาม สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ หรือวิถีชีวิตโดยรอบ ซึ่งมีลักษณะหลายอย่างเป็นนามธรรมและมีข้อปลีกย่อยหลายด้าน การพิจารณาจะต้องใช้องค์รวมโดยอาศัยประสบการณ์ ความรอบรู้และความรอบคอบ

2.1.1.2 สภาพการเข้าถึง หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยว นั้น มีความสะดวกสบายเหมาะสำหรับการเดินทางเพียงใด เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ลักษณะการเดินทาง สภาพเส้นทาง ความสะดวกในการเข้าถึง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ถ้าแหล่งท่องเที่ยวใดมีความพร้อมในการเดินทางเข้าถึงได้ทุกเส้นทางคมนาคมในทุกฤดูกาล พาหนะหาง่ายและราคาพอสมควร ย่อมถือว่ามีความสะดวกและพร้อมมากที่สุด

2.1.1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปโภคที่อยู่ในบริเวณพื้นที่นั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการได้สะดวกมากน้อยเพียงใด เช่น โรงแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานบันเทิง ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย ซึ่งการพิจารณาควรจะต้องพิจารณาด้านคุณภาพและจำนวนไปควบคู่กันด้วย

2.1.1.4 สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งรอบตัวของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งรวมทั้งด้านระบบนิเวศ และสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ สภาพน้ำ มลภาวะ ชยะ กลิ่น เสียง และความสะดวกอื่น ๆ หากแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมที่ดีย่อมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

2.1.1.5 ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดแย้งในการใช้สถานที่นั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละไม่มาก เนื่องจากมีที่พักไม่เพียงพอ น้ำไม่เพียงพอ หรือมีปัญหาเรื่องระบบรักษาความปลอดภัย หรือข้อจำกัดด้านอากาศ หรือข้อจำกัดเป็นเขตหวงห้ามของทางราชการหรือเอกชน

2.1.1.6 ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน หมายถึง ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ซึ่งอาจวัดได้จากการสอบถาม หรือจากจำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

2.1.2 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ได้กำหนดแนวคิดและกรอบมาตรฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยว นั้นจะต้องมีความดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ซึ่งศักยภาพในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจแล้ว แหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวด้วยไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานและการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการที่แหล่งท่องเที่ยวจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้นการบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญทั้งในด้าน

การจัดการด้านการอนุรักษ์การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตัวแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งการจัดการด้านการบริการและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม นอกจากนี้จากเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว นั้น การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวจึงให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วย

จากแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้นจึงได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ 3 ด้าน ได้แก่

2.1.2.1 องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว เช่น มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม และจากการที่วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์ที่สั่งสมมาแต่อดีตและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น ความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ อีกทั้งศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวได้แก่การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วย

สำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี 3) ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีที่สืบค้นได้ 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

2) ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.1.2.2 องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง 6 คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วย

สำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้านได้แก่

- 1) ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
- 2) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

2.1.2.3 องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุมดูแลการดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว
- 2) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

3) การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

2.2.1.1 องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO หรือ UN World Tourism

Organization) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การเดินทางใด ๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา 2548)

1) จุดหมายปลายทาง (Destination) คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวหรือช่วงเวลาหนึ่งแล้วเดินทางกลับ เช่น นักท่องเที่ยวเดินทางไปชมพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำบึงฉวาก จังหวัดสุพรรณบุรี แล้วเดินทางกลับภูมิลำเนา

2) การเดินทาง (Travel) คือ การเดินทางด้วยความสมัครใจ ไม่ได้ถูกบีบบังคับหรือเพื่อสินจ้าง โดยมีการวางแผนการเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง เช่น นักท่องเที่ยวซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวไหว้พระแก้ววัด ในช่วงเทศกาลปีใหม่ เพื่อทำบุญไหว้พระขอพรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่

3) ความมุ่งหมาย (Purpose) คือ การเดินทางที่มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ ที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ โดยไม่จำเป็นว่าคนแต่ละคนต้องมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางเพียงอย่างเดียว อาจมีมากกว่าหนึ่งจุดมุ่งหมายก็ได้ เช่น นักท่องเที่ยวเดินทางไปจังหวัดกระบี่ เพื่อไปดำน้ำและชมความสวยงามของท้องทะเลอันดามัน

2.2.1.2 สมาคมระหว่างประเทศแห่งความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว (International Association of Scientific Experts in Tourism: IASET) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางจากที่อยู่ถาวรไปอีกที่หนึ่งเป็นการชั่วคราวและไม่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมที่เป็นการหาเงิน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวนั้นมีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการคือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา 2548)

1) การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางของผู้คนจากที่ที่เคยอยู่ถาวรไปยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น การเดินทางจากภูมิลำเนาจังหวัดตราดไปท่องเที่ยวสวนนก จังหวัดชัยนาท

2) การท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนสำคัญหลัก 2 อย่าง คือ การเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางและการพักค้างคืน เช่น การเดินทางไปพักแรมที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

3) การเดินทางและการพักค้างคืนจะต้องไม่ใช่สถานที่หรือที่ทำงานประจำ และในการทำกิจกรรมระหว่างพักจะต้องแตกต่างไปจากผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การไปทำกิจกรรมก่อกองไฟกับเพื่อชาวต่างชาติที่จังหวัดชลบุรี

4) การเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางต้องเป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลาอันสั้น หรือภายใน 180 วัน

5) จุดหมายปลายทางที่เดินทางไปนั้นจะต้องเพื่อการท่องเที่ยวหรือเยี่ยมเยือนเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อการอยู่อาศัยอย่างถาวรหรือการทำงาน เช่น ไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด

2.2.1.3 ฤทธวรรณ มาตกุล (2556) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า

หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจและพึงพอใจของผู้เดินทาง เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน เป็นต้น ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่าการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของผู้คนจากที่อยู่อาศัยประจำไปยังจุดหมายปลายทาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นระยะเวลาชั่วคราว

2.2.2 ประเด็นสำคัญของการท่องเที่ยว

2.2.2.1 พยอ ม ธรรมบุดร (2559) อธิบายถึงประเด็นสำคัญของการท่องเที่ยวในโลกยุคปัจจุบันไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสามารถด้านทานและฟื้นฝ่าวิกฤตร้ายแรงด้านเศรษฐกิจและการเมืองมาได้อย่างดียิ่ง เช่น หลังเหตุการณ์ 9/11 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็จะมีการเคลื่อนไหวและมีการจัดการกับความปลอดภัย การจัดการภาวะความเสี่ยง การฟื้นตัวจากเศรษฐกิจ ฯลฯ

2) เทคโนโลยีเริ่มรุกรานแพร่กระจายเข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การใช้อินเทอร์เน็ต การสร้างคู่มือเดินทางท่องเที่ยว การสืบค้นข้อมูลการเดินทางโดยผ่านเทคโนโลยีมือถือ เราสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางที่เราจะไปเสมือนไปอยู่ที่นั่นจริง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าท่องเที่ยว

3) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวต้องรับผิดชอบกับผลกระทบที่การท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวสร้างขึ้น ซึ่งหัวข้อสำคัญได้แก่ การท่องเที่ยวต้องรับผิดชอบต่อจัดการเชิงเศรษฐกิจเชิงอนุรักษ์ ต้องร่วมกันสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดการสร้างแก๊สเรือนกระจก เช่น CO₂ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ การท่องเที่ยวจะต้องไม่ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยด้านอาหารและน้ำทั่วโลกและการท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนร่วมในการร่วมกันขจัดความยากจน

2.2.3 องค์ประกอบการท่องเที่ยว

2.2.3.1 พยอ ม ธรรมบุดร (2549) ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญในการท่องเที่ยวไว้ 5 ประการ ได้แก่

1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่

ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่าง ๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน ได้แก่ ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ บาร์ฟิตเนสเซ็นเตอร์ชานูน่า ศูนย์กลางธุรกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ดอยอินทนนท์ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของเทือกเขาหิมาลัย หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์เช่น ปราสาทพนมรุ้งซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอมตลอดจนการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น

4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities และ Recreational Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบัน เพราะการท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ความงามของธรรมชาติเท่านั้นแต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำในรูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนูในบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึกตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่นการดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการกระจายรายได้

5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ฯลฯ

องค์ประกอบทั้ง 5 ประการควรปรากฏอยู่บนระบบฐานข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งที่เป็นจุดหมายปลายทาง (Destination Management System: DMS)

2.2.3.2 Buhalis (2000 อ้างถึงใน อมราวดี คำบุญ, 2556) ได้อธิบายความหมายองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่สำคัญประกอบไปด้วย 6 ประการหรือ 6A's ดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นสถาปัตยกรรมและการจัดกิจกรรมพิเศษ

2) การเข้าถึง (Accessibility) คือ ระบบการคมนาคมสถานีขนส่งผู้โดยสารและยานพาหนะ

- 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) คือ ที่พักการจัดเลี้ยงและบริการบริการการท่องเที่ยว
- 4) โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (Available packages) คือ โปรแกรมการท่องเที่ยวที่ถูกรเตรียมโดยคนกลางระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน
- 5) กิจกรรม (Activities) คือ กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่
- 6) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ และโทรคมนาคม

2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

2.3.1.1 ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยววัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวข้องของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวข้องโยงพันหาไม่สามารถแยกออกจากกันได้

2.3.1.2 นุชนารถ รัตนสุขชัย (2554) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงดลใจหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันเพื่อให้เกิดมิตรภาพ และสันติภาพระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน

2.3.1.3 นิจิรา คลังสมบัติ (2557) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งประวัติศาสตร์ มรดกโลก วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตชุมชน ศิลปหัตถกรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษและส่งเสริมให้ได้สืบทอดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ปรากฏอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตชนบทไว้ให้เป็นมรดกแก่รุ่นลูกรุ่นหลานสืบต่อไป

2.3.1.4 กระบวนการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งๆ ที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัดโบราณสถาน โบราณวัตถุประเพณีวิถีการดำเนินชีวิตศิลปะทุกแขนงและสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัยผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมาความเชื่อ มุมมองความคิดความศรัทธาความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้

นอกจากนี้กระบวนการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ด้วยว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วยงานประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมืองการแต่งกาย ภาษาชนเผ่าเป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกงานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์งานร่วมก่อสร้างประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

2.3.2 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ พ.ศ. 2560-2564 ได้วิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวโลก ในประเด็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจที่ใหญ่ที่สุด และคาดว่าจะเป็นตลาดที่มีการเติบโตเร็วที่สุด และเติบโตในระดับที่สูงต่อเนื่องในอนาคต ปัจจัยที่ส่งเสริมการเติบโตของกลุ่มนี้คือจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะไปเยี่ยมชมแหล่งมรดกโลกของ UNESCO เพื่อเพิ่มประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันจำนวนแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการรับรองจาก UNESCO มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ ค่อนข้างมีการศึกษาที่ดีและมีรายได้สูง ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก

2.3.3 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์พอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ อันประกอบด้วยการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามของวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะสถาปัตยกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญช่วยกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมขึ้นซึ่งจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ต้องรับผิดชอบต่อปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรม
4 ประการคือ (บุญเลิศ จิตตั้งพัฒนา, 2548)

2.3.3.1 เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น

2.3.3.2 เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษาให้ถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณค่า
ของวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

2.3.3.3 เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุดแต่ในขณะเดียวกันก็ต้อง
เคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

2.3.3.4 เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเพียงพอพร้อมทั้ง
ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

2.3.4 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.4.1 เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญคุณค่า
ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่
นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชมในขณะเดียวกันก็จะ
ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

2.3.4.2 เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้
เกิดความรัก ความหวงแหน รักษา และดึงดูดชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรของตนด้วยและได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการจ้าง
งานการบริการนำเที่ยวการให้บริการขนส่ง การขายของที่ระลึก เป็นต้น

2.3.4.3 เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจใน
วัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.3.4.4 เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านหรือของชุมชนอื่น
รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งพัฒนา, 2548)

2.3.5 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.5.1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้
ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์
ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

2.3.5.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการ
จัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อมหรือให้กระทบน้อยที่สุด

2.3.5.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรมอันหลากหลาย

2.3.5.4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นโดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.3.5.5 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

2.3.5.6 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริงโดยยึดหลักที่ว่าจะต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.3.5.7 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.5.8 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่และความสะอาดของพื้นที่โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุก ๆ ด้านและต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

2.3.5.9 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

2.3.6 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งการศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ และมีความเข้าใจวัฒนธรรมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้วย แบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็นประเภทย่อยได้ 5 ประเภท คือ

2.3.6.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับ

ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2.3.6.2 การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์และศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งได้รับความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2.3.6.3 การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นฐาน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2.3.6.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา ในขณะเดียวกันก็ได้ไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรายการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2.3.6.5 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร กระจกประคบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) แบ่งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) แหล่งความเป็นอยู่และวิถีชีวิตแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทนี้ผู้มาเยี่ยมชมสามารถสังเกตความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชนนั้น โดยตนเองมิได้เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น

ชุมชนของชนเผ่าศูนย์วัฒนธรรม คุณค่าต่อส่วนรวมอยู่ที่การช่วยรักษาความหลากหลายของเชื้อชาติ คุณค่าต่อผู้เยี่ยมชมอยู่ที่การได้รับความรู้วิสัยทัศน์ความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ และภูมิปัญญาของชนเผ่าตัวอย่างเช่น บ้านกะเหรี่ยงทีโพลี จังหวัดตาก บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท ซึ่งหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2) แหล่งวัฒนธรรมประเพณีและหัตถกรรมพื้นเมือง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทนี้ผู้เยี่ยมชมสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีและซื้อสินค้าของที่ระลึกจากผู้ประกอบการหัตถกรรม คุณค่าต่อส่วนรวมอยู่ที่การรักษาและรักษาความหลากหลายของวัฒนธรรม คุณค่าต่อผู้เยี่ยมชมอยู่ที่ความพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีและการได้ซื้อสิ่งของที่ระลึกที่พอใจตัวอย่างเช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้จึงเป็นการท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3.7 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

2.3.7.1 องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจอยู่ 10 ประการ คือ

- 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- 2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ
- 3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง
- 4) ศิลปะหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก
- 5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา
- 6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ
- 7) ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ

10) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2.3.7.2 องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.3.7.3 องค์ประกอบด้านธุรกิจนำเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและได้รับ

2.3.7.4 องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจอีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.3.7.5 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

2.3.7.6 องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.3.8 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมจะเป็นกิจกรรมการได้สัมผัสและการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

2.3.8.1 การเที่ยวชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์หรืออาคารบ้านเรือน เช่น การชมการทำศิลปหัตถกรรมไทย การทำเครื่องเงินการทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

2.3.8.2 การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.8.3 การชมการแสดงนาฏศิลป์และดนตรีไทย

2.3.8.4 การเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์โบราณสถาน และศาสนสถาน เช่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย วัดต่าง ๆ เป็นต้น

2.3.8.5 การร่วมงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตลอดทั้งปีในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

2.3.9 การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นทั้งโบราณสถานสถานที่ทางประวัติศาสตร์สถานที่ทางวัฒนธรรมพระราชวังและวัดสถานที่ท่องเที่ยวชนิดนี้จะเสื่อมสลายไปตามกาลเวลาตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและขณะเดียวกันมนุษย์ยังมีส่วนช่วยทำลายทำให้อายุการใช้งานของสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสั้นหรือเสื่อมสลายเร็วขึ้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันต่าง ๆ ดังนี้

2.3.9.1 ออกกฎหมายควบคุมรักษาโบราณสถานโบราณวัตถุและศิลปวัตถุต่าง ๆ และกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเช่นประเทศไทยได้ประกาศพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ทั้งนี้เพราะได้มองเห็นความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากและต้องการจะอนุรักษ์สถานที่เหล่านั้นไว้เป็นมรดกของชาติสืบต่อไป

2.3.9.2 เพื่อป้องกันมิให้มีการลักลอบหรือทำลายสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์วิธีหนึ่งคือ การจัดเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาให้สถานที่นั้นถูกทำลายตลอดจนจัดส่งผู้เชี่ยวชาญไปทำการดูแลและบูรณะให้คงอยู่ในสภาพเดิม

2.3.9.3 การบูรณะและซ่อมแซมสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ให้นุชนรุ่นหลังได้ชื่นชม ศึกษาและค้นคว้า แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่าโบราณสถานโบราณวัตถุเป็นสิ่งที่เสื่อมสลายไปได้ตามกาลเวลา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการบูรณะซ่อมแซม โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านโบราณคดีโดยเฉพาะและต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ทันสมัย เพื่อจะได้คงสภาพไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.3.9.4 จัดหางบประมาณหรือเงินทุนมาใช้จ่ายในการบูรณะซ่อมแซม ทั้งนี้เพราะการบูรณะซ่อมแซมสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะโบราณสถานและโบราณวัตถุจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากบางครั้งอาจจะต้องขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่ออนุรักษ์หลักฐานและร่องรอยทางประวัติศาสตร์เอาไว้ เช่น ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือในด้านนี้จากองค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

2.3.9.5 จัดหาสถานที่สำหรับเก็บรักษาโบราณวัตถุและสิ่งที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและทางประวัติศาสตร์ให้อยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัยมิให้ถูกทำลายหรือถูกโจรกรรมการนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มารวมไว้ยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่งนอกจากจะเป็นการสะดวกในการดูแลรักษาแล้วยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปชมได้อีกด้วย

2.3.9.6 ให้การศึกษาและประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจต่าง ๆ เกี่ยวกับความจำเป็นด้านการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือ และมีจิตสำนึกในคุณค่าและแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมรวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลรักษาไม่ให้ถูกทำลาย

2.4 ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

2.4.1 ประวัติอำเภอบางกรวย

ประกอบด้วยวัดวาอารามมากมาย สร้างขึ้นในยุคสมัยที่ต่างกัน แต่ก็ล้วนเป็นภาพสะท้อนเคียงคู่กับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติทั้งสิ้น ที่ถนนบางกรวย-จตุรนต์ ตำบลมหาสวัสดิ์ ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่สำคัญ อุทิศสมบูรณด้วยพันธุ์ไม้ดอก ไม้หอม และไม้ผล ในอดีตเขตเทศบาลเมืองบางกรวยมีทำเลที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ปัจจุบันคือคลองบางกอกน้อยและคลองบางกรวย) จึงเป็นพื้นที่หนึ่งในจังหวัดนนทบุรีที่มีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น โดยเฉพาะบริเวณวัดชลอซึ่งปรากฏรูปแบบสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมสมัยอยุธยา แต่ชุมชนแห่งนี้ก็ยังมีขอบเขตไกลออกไปถึงวัดโตนด วัดกระโเจมทอง และวัดลุ่มคงคารามเมื่อมีการปฏิรูปการบริหารราชการและการปกครองท้องที่ในสมัยรัตนโกสินทร์ บริเวณนี้จึงมีฐานะเป็นตำบลบางกรวย ตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องที่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2490 ทางราชการได้แยกพื้นที่ด้านตะวันตกของตำบลบางกรวยจัดตั้งเป็นตำบลวัดชลอจนกระทั่งในบริเวณนี้มีประชากรหนาแน่นขึ้น เพื่อประโยชน์ในการทะนุบำรุงท้องถื่นให้เจริญก้าวหน้า กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดตั้ง สุขาภิบาลวัดชลอขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวัดชลอบริเวณริมคลองบางกอกน้อย และจัดตั้ง สุขาภิบาลบางกรวย เมื่อปี พ.ศ. 2514 ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางกรวยตั้งแต่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาจนถึงคลองวัดจันทร์สุขาภิบาลวัดชลอและสุขาภิบาลบางกรวยอันเป็นท้องถื่นบริเวณที่ตั้งอำเภอ บางกรวยมีประชากรและความเจริญมากขึ้นเป็นลำดับ ประกอบกับพื้นที่ที่ตั้งอยู่ระหว่างเขตสุขาภิบาลทั้งสองแห่งนั้นก็มีสภาพ เช่นเดียวกัน ทางราชการเล็งเห็นความจำเป็นในการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทะนุบำรุง ท้องถื่นตามระบบเทศบาล จึงได้ออกพระราชกฤษฎีการวมท้องที่สุขาภิบาลวัดชลอสุขาภิบาลบางกรวย รวมทั้งท้องที่ตำบลวัดชลอและตำบลบางกรวยที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาลทั้งสองแห่งตั้งเป็น เทศบาลตำบลบางกรวย เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2537 เนื่องจากเทศบาลตำบลบางกรวยเป็นชุมชนเมืองที่มีที่ตั้งติดกับกรุงเทพมหานคร มีระบบสาธารณูปโภคสะดวกสบาย ทำให้ความเจริญหลั่งไหลเข้าสู่พื้นที่อย่างรวดเร็ว ในเขตเทศบาลจึงมีประชากรหนาแน่นขึ้นมากและมีความเจริญทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น จนเข้าเกณฑ์ที่จะยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2545 จึงมีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลบางกรวยเป็นเทศบาลเมืองบางกรวย (เทศบาลเมืองบางกรวย, 2562)

2.4.2 สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นที่รู้จักสำหรับประชาชนทั่วไป มีสถานที่ที่เป็นศาสนสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อยู่หลายแห่ง รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น สถานที่ท่องเที่ยวที่ประชาชนทั่วไปรู้จัก (เทศบาลเมืองบางกรวย, 2562) ได้แก่

1) วัดเพลง

เดิมมีชื่อว่า “วัดทองเพลง” เป็นวัดร้างตั้งอยู่ตำบลบางขุน ริมคลองวัดสักใหญ่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีอุโบสถหลังใหญ่เดิมมีสภาพชำรุดทรุดโทรม เหลือเพียงฝาผนังทึงสี่ด้าน ไม่มีหลังคา บานประตู หน้าต่าง มีดินไทรปกคลุมทั้งด้านหน้าและด้านหลัง รากไทรได้ยึดฝาผนังไว้ไม่ให้พังลงมา ดูแปลกตาคล้ายปราสาทขอม

2) วัดชลอ

วัดชลอตั้งอยู่ที่ ตำบลวัดชลอ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีความเป็นมาตั้งแต่ สมัยกรุงศรีอยุธยา จุดเด่นของวัดคือพระอุโบสถก่อสร้างเป็นรูปเรือสุพรรณหงส์

3) วัดสักน้อย

ตั้งอยู่ในเขตบ้านเลขที่ 20 หมู่ 9 ริมคลองวัดสัก ตำบลวัดชลอ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เข้าถึงได้โดยการเดินจากวัดโพธิ์บางโอบาประมาณ 700 เมตร วัดสักน้อยมีอายุสมัย กรุงศรีอยุธยาถึงตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์ ประวัติความเป็นมาของวัดไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่สันนิษฐานว่าจะมีความสัมพันธ์กับวัดสักใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง ปัจจุบันเป็นวัดร้าง เหลือแต่ วิหารเก่าชำรุด

4) วัดบางไกรโน

เดิมชื่อ “วัดนายไกร” ตั้งอยู่ริมคลองบางไกรนอก วัดบางไกรโน สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่นายไกรทอง ผู้ปราบชาละวัน มีศาลไกรทอง ซึ่งเป็นที่สักการะของประชาชน ภายในอุโบสถมีภาพเขียนสีรูปทวารบาลถืออาวุธด้ามยาว ฉากหลังเขียนภาพ ช่อดอกพุดตานใบเทศ

5) วัดบางอ้อยช้าง

ตั้งอยู่ที่ตำบลบางสีทอง วัดนี้มีรอยพระพุทธรูป ลักษณะหล่อด้วยทองสำริด ขนาด 54 นิ้ว กว้าง 19 นิ้วครึ่ง เป็นโบราณวัตถุทางศาสนาที่มีอายุเก่าแก่กว่า 200 ปี

6) วัดบางขุน

ตั้งอยู่ริมคลองบางขุน อำเภอบางกรวย ภายในวัดมีงานช่างศิลป์เมืองนนทบุรีที่ นับเป็นศิลปะงานช่างที่ตกทอดมาหลายสิ่ง เช่น บุษบกธรรมาสน์ ทำด้วยไม้จำหลักกลวดลายละเอียด

ประณีตสวยงาม หน้าบันทำเป็นลายพันธุ์พฤกษาประดับกระจก หอไตรกลางน้ำ ภายในมีตู้พระธรรม หรือตู้พระไตรปิฎกลายรดน้ำ

7) วัดโพธิ์บางโอ

ตั้งอยู่ในถนนเส้นบางกรวย-ไทรน้อยตำบลวัดชลอ เป็นวัดเก่าในสมัยอยุธยา ได้รับการบูรณะในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยกรมหลวงเสนีบริรักษ์ (ต้นสกุล เสนีวงศ์) พระโอรสในกรมพระราชวังหลัง จุดเด่นของวัดคือพระอุโบสถ ทำชายหลังคาของพาไลรอบพระอุโบสถแบบวัดพระศรีรัตนศาสดาราม หน้าบันสลักไม้รูปนารายณ์ทรงครุฑลายกนกขมวดเกี่ยวพันกัน เบื้องหลังมีเทพพนมและยักษ์พนม ชุ่มประตู่ทางเข้าวัดทำเป็นหัวเม็ด เป็นเสาสี่เหลี่ยมย่อมุมสิบสองสูงชันและเอนเข้าหากัน เพื่อเป็นการรับน้ำหนักของตัวอาคาร เสาใกล้จะถึงส่วนหลังกำแพงแก้วมีบัวหงาย รองรับอีกต่อหนึ่งแปลกตากว่าที่อื่น เป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย

8) วัดแก้วฟ้า

ตั้งอยู่ริมคลองบางกอกน้อย ตำบลบางขุนน วัดนี้สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2095 สมัยรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ โบราณสถานสำคัญภายในวัดแก้วฟ้า ได้แก่ พระอุโบสถสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2114 เป็นอาคารเครื่องก่อแบบผนังรับน้ำหนักขนาด 5 ห้อง ฐานแอ่นโค้งทรงเรือสำเภา มีพระประธานเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่สมัยอยุธยาตอนปลายปางมารวิชัย เรียกว่า หลวงพ่อใหญ่

9) ประวัติการขุดคลองลัดในจังหวัดนนทบุรี

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาหลังจากตั้งเมืองนนทบุรีแล้ว ได้มีโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดเป็นเส้นทางสัญจรที่สะดวกขึ้นเพราะสายน้ำที่ไหลผ่านพื้นที่ของนนทบุรีมักคดโค้งเป็นคลองอ้อม แม่น้ำอ้อม คลองลัดที่ขุดในสมัยอยุธยา ได้แก่

คลองลัดขุดในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เมื่อ พ.ศ.2081 ขุดลัดคลองที่บางกรวย (แม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิม) บริเวณใกล้วัดชลอไปออกแม่น้ำอ้อมบางกอกที่วัดชีเหล็ก

คลองลัดเมืองนนทบุรีขุดในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เมื่อ พ.ศ.2179 ขุดลัดจากเมืองนนท์มาออกบางกรวย ตั้งแต่ปากคลองแม่น้ำอ้อมเมืองนนทบุรีลงมาถึงวัดเขมาภิตาราม

คลองลัดขุดในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ เมื่อ พ.ศ.2265 ขุดคลองลัดเกร็ดน้อย ลัดแม่น้ำเจ้าพระยาที่คู้้งน้ำบางบัวทองจากบ้านหัวแหลมไปทะเลที่บ้านปากด่าน ต่อมากระแสน้ำไหลผ่านคลองลัดเกร็ดน้อยกลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา เรียกว่าเกาะเกร็ดหรือเกาะศาลากุน

10) ศาลเจ้าแม่ทับทิม

ตั้งอยู่ริมคลองมหาสวัสดิ์ มีอายุเก่าแก่มากกว่าร้อยปี ตัวอาคารทำด้วยไม้ หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ได้รับการปรับปรุงครั้งใหญ่เมื่อคราวหลังน้ำท่วมปี พ.ศ.2554 ภายในมีรูปปั้นเจ้าแม่จุก้วยเนี้ยว แปลว่าเจ้าแม่ชายน้ำ ซึ่งเป็นเทพธิดาที่ได้รับความเคารพนับถือจากชาวเรือและ

ชาวประมงเป็นอย่างยิ่ง โดยถือกันว่าเป็นเทพเจ้าแห่งท้องทะเลที่คอยคุ้มครองผู้เดินทางทางเรือ และที่มาของศาลแห่งนี้สืบเนื่องมาจากในอดีต เมืองนนทบุรีถือได้ว่าเป็นเมืองท่าและชุมทางค้าขายทางเรือที่สำคัญแห่งหนึ่ง

11) วัดโบสถ์บน

ตั้งอยู่ริมคลองบางกอกน้อยฝั่งตะวันตก ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นวัดเก่าแก่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งยังอนุรักษ์โบราณสถานไว้ในสภาพสมบูรณ์ ไม่ปรากฏประวัติความเป็นมาและผู้สร้างที่แน่ชัด มีเอกลักษณ์ คือ พระอุโบสถเป็นรูปทรงเรือสำเภา อันหมายถึงการเดินทางสัญจรและการค้าในอดีต สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2300 ในสมัยอยุธยาได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2310

12) ตลาดน้ำวัดตะเคียน

ตลาดน้ำวัดตะเคียนถูกเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ พฤษภาคม 2552 โดยหลวงปู่แย้มได้มาทำพิธีเปิดพร้อมได้พรมน้ำมนต์ให้กับเหล่าบรรดาพ่อค้า แม่ค้า ที่เตรียมตัวมาขายเรือค้าขายอยู่บริเวณตลาดน้ำวัดตะเคียนแห่งนี้ด้วยแนวความคิดที่ต้องการพลิกฟื้นวิถีชีวิตของคนในอดีตให้กับคนรุ่นใหม่ได้สัมผัส และ ท่านต้องการที่จะใช้พื้นที่บริเวณลำคลองแห่งนี้ให้เป็นประโยชน์กับชาวบ้านที่มาอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ให้สามารถทำมาหากินได้โดยที่ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยการนำพืชผักต่าง ๆ ที่ปลูกกันเอง รวมถึงของกินที่หลากหลาย มาขายเรือขายเพราะถือเป็นการตอบแทนให้กับชาวบ้านเหล่านี้ด้วยเช่นกัน เพราะว่าวัดแห่งนี้อยู่มาได้ก็เพราะชาวบ้านในละแวกนี้ ที่มาทำบุญ บริจาค ถวายอาหาร อยู่เป็นประจำ ปัจจุบันตลาดน้ำวัดตะเคียนแห่งนี้เริ่มได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุมพล รอดแจ่ม (2555) ศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยว ศึกษาค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อคน และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม โดยผลการวิจัยทำให้ทราบถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยว ได้แก่ ค่าบอกเล่า การแสวงหาสถานที่ทำบุญ การมาไหว้พระ การชมโบราณสถาน และศึกษา ศิลปวัฒนธรรม มีคนรู้จักชักชวน มาให้อาหารปลา ทราบจากสื่อออนไลน์ (Internet) เห็นป้ายประชาสัมพันธ์ตามไหล่ทาง มาซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หนังสือแนะนำการท่องเที่ยวเป็นเส้นทางผ่าน การแนะนำจากรายการโทรทัศน์ และตั้งใจมาทานอาหาร ส่วนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวประกอบด้วย ค่าน้ำมัน รถยนต์ ค่ารถโดยสาร(กรณีที่ไม่ได้ใช้รถยนต์ส่วนตัว) เงินทำบุญ ค่าดอกไม้ธูปเทียน ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ชื่อของฝากของที่ระลึก ค่าอาหารปลา ค่าเช่าวัตถุมงคล ค่าต้นไม้ ค่าปุ๋ย ค่าดิน และค่า

กระถางต้นไม้ สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเฉลี่ยทั้ง 7 สถานที่ใช้เวลาทั้งสิ้น 7.40 ชั่วโมง (ไม่รวมการเดินทางระหว่างสถานที่)รูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเดินทางเริ่มต้นที่วัดบางไกรโนและสิ้นสุดที่วัดบางขุน โดยมียะยะทางที่ใช้ในการเดินทางทั้ง 7 สถานที่รวมทั้งสิ้น 24 กิโลเมตรต้นทุนค่าน้ำมันประมาณ 96 บาทระยะเวลาที่ใช้เดินทางทั้ง 7 สถานที่คือ 1 ชั่วโมง 14 นาทีและระยะเวลาที่ใช้ท่องเที่ยวในแต่ละสถานที่ใช้ระยะเวลา 7 ชั่วโมง 40 นาทีรวมระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางและท่องเที่ยวทั้ง 7 สถานที่คือ 8 ชั่วโมง 54 นาที

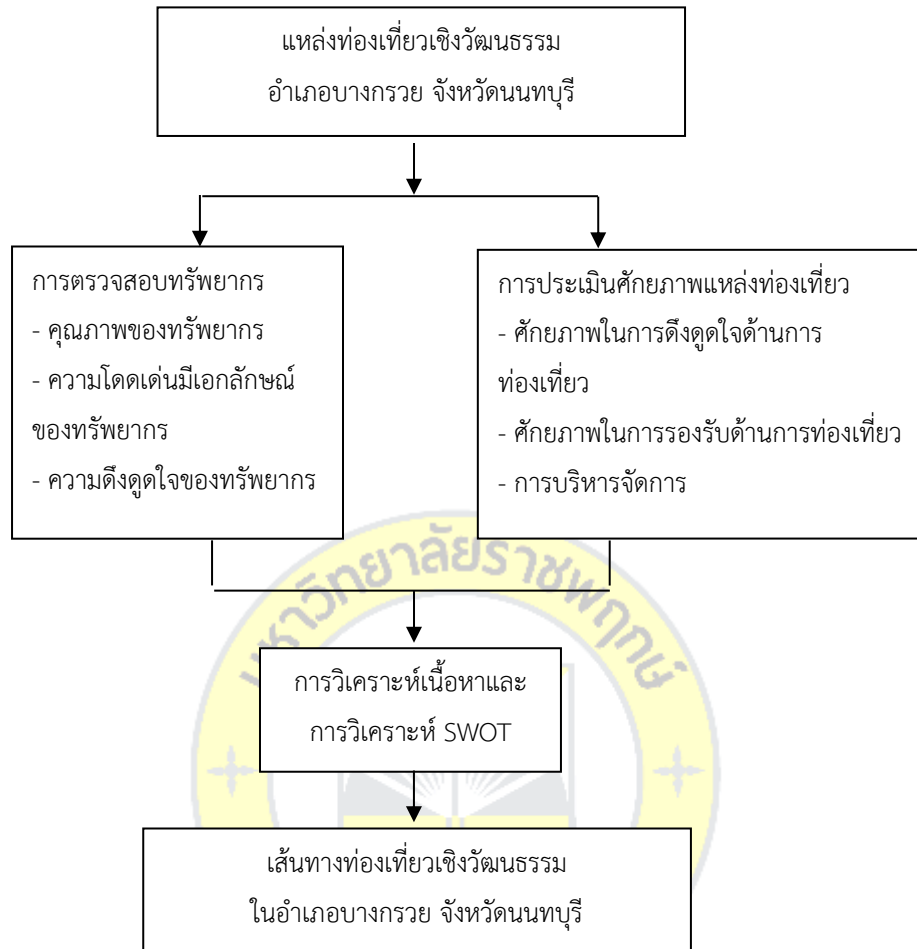
วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ (2557) ได้ทำการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่าศักยภาพการท่องเที่ยวในด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุมีหลายวัดที่มีพระพุทธรูปเก่าแก่สมัยสุโขทัยและอยุธยา ส่วนอุโบสถและเจดีย์มีลักษณะเหมือนเจดีย์ชเวดากอง ประเทศเมียนมาร์ โบราณสถานส่วนใหญ่เป็นสถาปัตยกรรมของมอญ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนน ห้องสุขา และระบบรักษาความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากวัดในจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยกว่าจังหวัดอื่น ส่วนร้านค้าจะมีอยู่ตามชุมชนรอบวัด วัดส่วนใหญ่มีภูมิทัศน์สวยงามและมีพื้นที่กว้าง ทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี พบว่าวัดส่วนใหญ่มีโบสถ์และพระพุทธรูปที่สำคัญ ชุมชนจะจัดประเพณีร่วมกันกับวัด เช่น ตักบาตร ทำทานและเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา พร้อมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนรักษาศิล ฟื้นฟูศิลปในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา สำหรับวัดที่มีนักท่องเที่ยวทางวัดจะจัดมัคคุเทศก์หรือบุคลากรพาชมวัด ส่วนที่ต้องปรับปรุงคือจุดประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย ในด้านของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัดโดยเลือกจากวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันและอยู่บนเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงกัน พร้อมทั้งพิจารณาสถานที่แวะพักรับประทานอาหารกลางวัน และเดินทางกลับให้เป็นวงจร ทำให้สามารถจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวได้สองเส้นทาง เส้นทางแรกมี 6 วัด และเส้นทางที่สองมี 5 วัด

ปรัชญากรณ์ ไชยคช และคณะ (2558) ทำการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านต้นหยงลูโละ ตำบลต้นหยงลูโละ อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวและพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวภายในชุมชนต้นหยงลูโละ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนต้นหยงลูโละมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 8 แหล่ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดปัตตานี ที่มีประวัติศาสตร์นับร้อยปี ด้านวิถีชีวิตชุมชนได้ประกอบอาชีพการทำนาเกลือที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ในด้านการบริการท่องเที่ยวพบว่า ชุมชนได้จัดเตรียมมัคคุเทศก์ไว้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว พร้อมกับศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และโปรแกรมท่องเที่ยวภายในชุมชน สิ่งที่ชุมชนควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมคือเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและการฝึกอบรมการให้บริการนักท่องเที่ยวแก่กลุ่มที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา สุระ (2558) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น สังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมของท้องถิ่น และสังเคราะห์แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมที่สุดของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ คือการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสและเที่ยวชมศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชมและทำกิจกรรมร่วมกับคนในท้องถิ่น ส่วนศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่น พบว่าศักยภาพของผู้นำและการบริหารจัดการองค์กรอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเงินและบัญชี การบริหารจัดการและการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้ แนวทางการเตรียมความพร้อมของทุนมนุษย์ต่ออุปทานการท่องเที่ยว แนวทางการรักษาศักยภาพและดูแลฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน และกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่นต้องประสานและขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์และรักษาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์ เปิดโอกาสให้เครือข่ายเข้ามาเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

วีระพล ทองมา และคณะ (2554) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่จอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าศักยภาพของชุมชนชาวจีนยูนนาน มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาก เนื่องจากในพื้นที่ของชุมชนเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานโรงงานหลวงที่ 1 (ฝาง) ซึ่งถือว่าเป็นพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต (Living SITE Museum) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนและคนภายในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมา ภูมิปัญญา ความรู้ และประสบการณ์ผ่านทางนิทรรศการ วัตถุที่สะสมมาตั้งแต่อดีต หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ควบคู่ไปกับโรงงานสีเขียว ที่สร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ปรารถนาให้พิพิธภัณฑสถานในชุมชนบ้านยางเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านวัฒนธรรมทางความคิด (ความเชื่อและค่านิยม) และวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาชีพและวิถีชีวิตประจำวัน)

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 4 ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) รวมจำนวน 14 ราย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (ชาย โพธิ์สีดา, 2562) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากบุคคลที่มีประสบการณ์จริง และกำหนดในพื้นที่โดยการดำเนินงานวิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

3.1.1 ภาครัฐ ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ เทศบาลเมืองบางกรวย ที่ว่าการอำเภอบางกรวย จำนวน 3 คน โดยเลือกจากผู้ที่อยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี

3.1.2 ภาคเอกชน ตัวแทนจากผู้ประกอบการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก ผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน 3 คน โดยเลือกจากผู้ที่อยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี

3.1.3 ชุมชน ตัวแทนจากกลุ่มชุมชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 4 คน โดยเลือกจากผู้ที่อยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี

3.1.4 นักท่องเที่ยว ตัวแทนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จำนวน 4 คน โดยเลือกแบบสะดวก

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การศึกษาเอกสาร ได้แก่ หนังสือ ตำรา เว็บไซต์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อหาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

3.2.2 รายการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยการทำความเข้าใจว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นประเภทใดใน 5 ชนิด คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรมรดก ทรัพยากรด้านกิจกรรม ทรัพยากรด้านบริการ และมีการประเมินคุณภาพความโดดเด่นและอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, 2545 อ้างถึงใน ศิริจรรยา ประพฤติกิจ, 2553)

3.2.3 แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำมาจากคู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อทำการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ผ่านการตรวจสอบทรัพยากรมาแล้ว (กรมการท่องเที่ยว, 2557) โดยทำการประเมิน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

3.2.4 แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ประเด็นคำถามที่สำคัญได้แก่ 1) ความคิดเห็นที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว 2) ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวและความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว 3) แนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) การมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวและเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยว 5) การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว 6) จุดที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) ผู้วิจัยใช้เครื่องมือนี้ของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, 2545 อ้างถึงใน ศิริจรรยา ประพุดติกิจ, 2553)

3.3.2 แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบประเมินนี้จากของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพมาแล้ว (กรมการท่องเที่ยว, 2557)

3.3.3 แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับประเด็นที่จะศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้วิจัยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวจริง โดยการถ่ายภาพและจดบันทึก รวมถึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบ

3.4.2 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยใช้แบบประเมินทำการประเมินพร้อมกับการลงพื้นที่สำรวจเพื่อตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

3.4.3 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 14 คน ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างโดยไปสัมภาษณ์ ณ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และนัดพบกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำการสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ต่อคนไม่เกิน 15-20 นาที

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ทำการตรวจสอบความถูกต้องทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจัดเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์จำแนกและสรุปประเด็นสำคัญ (เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2554)

3.5.2 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาทำการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาศักยภาพและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 2 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 4 การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

จากการใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) ได้รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

1. ศาลเจ้าแม่ทับทิม

ภาพที่ 4.1 ภายในศาลเจ้าแม่ทับทิม

ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.2 บริเวณด้านหน้าศาลเจ้าแม่ทับทิม
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.3 ตัวแทนชุมชนบรรยายข้อมูลของศาลเจ้าแม่ทับทิม
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.4 ท่าเรือทางเข้าศาลเจ้าแม่ทับทิมฝั่งคลองมหาสวัสดิ์

ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองมหาสวัสดิ์ เลขที่ 129/183 ถนนปลายบาง ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากถนนกาญจนาภิเษก (ตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี) เลี้ยวซ้ายเข้าถนนปลายบาง ก่อนถึงปากทางเข้าจะมีซุ้มทางเข้าวัดศรีเรืองบุญ เข้าไปตามทางประมาณ 1 กิโลเมตร จะมีทางเดินเท้าเป็นทางปูนขนาดกว้าง 1 เมตร เดินต่อเข้าไปอีก 100 เมตร จะถึงศาลเจ้าแม่ทับทิม หรือใช้บริการเรือนำเที่ยวโดยสามารถลงเรือได้ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวท่าเรือกำนันเชาว์ โดยมีโปรแกรมทั้งแบบครึ่งวันและเต็มวัน

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่บริเวณศาลเจ้าแม่ทับทิม มีขนาดไม่ใหญ่ อาคารศาลเจ้าทำจากไม้ มีลานปูนด้านหน้า ศาลเจ้าติดกับคลองมหาสวัสดิ์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม มีอายุมากกว่า 100 ปี สร้างด้วยไม้กว่า 90% หลังคาเป็นกระเบื้องดิน สร้างโดยชาวจีนที่เป็นคนงานชุดคลองมหาสวัสดิ์ ในสมัยรัชกาลที่ 4 เพื่อใช้คลองมหาสวัสดิ์ส่งน้ำเพื่อทำนาและเป็นเส้นทางเดินเรือบรรทุกข้าว โดยจัดพื้นที่ให้เจ้านายสมัยนั้นทำนาปลูกข้าวส่งออกตามสนธิสัญญาเซอร์ จอห์น บาวริง ภายในศาลมีรูปปั้น “เจ้าแม่จួយ้วยเนี้ยว” แปลว่า เจ้าแม่ขายน้ำ ซึ่งเป็นเทพธิดาที่ได้รับความนิยมนับถือจากชาวเรือและชาวประมงเป็นอย่างมาก เล่ากันว่าผู้ที่ศรัทธาและเข้ามาสักการะอธิษฐาน มักจะสมหวังในเรื่องของการค้าขายและเรื่องการเดินทางที่ปลอดภัย ปัจจุบันมีผู้ที่สืบเชื้อสายชาวจีนไหหลำทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้า

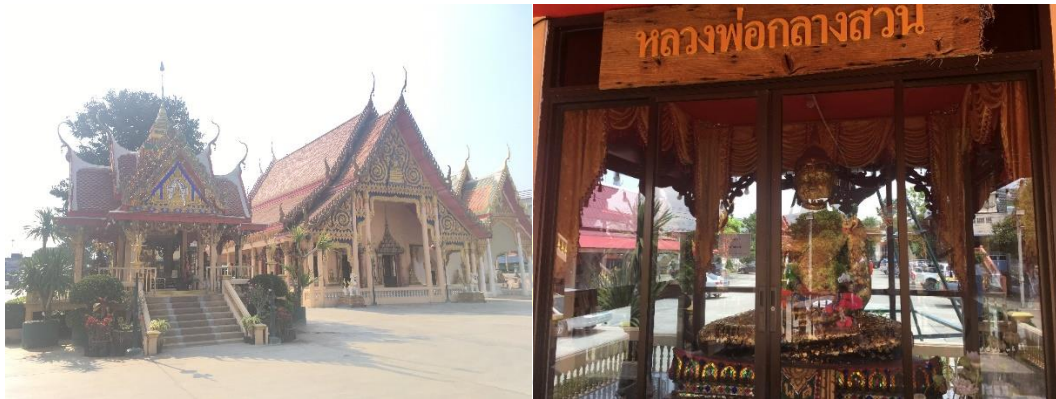
สิ่งอำนวยความสะดวก

บริเวณศาลเจ้าแม่ทับทิมยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีเพียงท่าเรือที่ให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางทางน้ำใช้ขึ้นลงเรือ ไม่มีที่จอดรถเนื่องจากถนนเข้าไม่ถึง มีห้องน้ำให้บริการ

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

ศาลเจ้าแม่ทับทิมมีจุดแข็งในด้านการเป็นศาลเจ้าที่สร้างด้วยไม้ที่เหลือไม้ก็แห้งในประเทศไทย และมีชื่อเสียงในด้านความศักดิ์สิทธิ์ในการขอพร ส่วนจุดอ่อนเป็นเรื่องการเดินทางเข้าถึงที่อาจจะไม่สะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม เช่น กลุ่มคนพิการ หรือกลุ่มคนที่ขับรถเพียงเอง

2. วัดศรีเรืองบุญ

ภาพที่ 4.5 บริเวณวัดศรีเรืองบุญและหลวงพ่อกลางสวน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.6 ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์วัดศรีเรืองบุญ
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.7 บริเวณภายในวัดและลานจอดรถ
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่ริมคลองชื่อขวาง เลขที่ 1 หมู่ 1 ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี หากมาจากทางบางบัวทองมุ่งหน้าตลิ่งชัน วัดอยู่ทางซ้ายมือก่อนถึงทางพิเศษศรีรัช-วงแหวนรอบนอก

สภาพแวดล้อมทั่วไป

วัดศรีเรืองบุญมีพื้นที่ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ริมคลองชื่อขวาง มีการดูแลรักษาพื้นที่ภายในวัดให้มีทัศนียภาพสวยงาม มีการจัดพื้นที่สวยหย่อมสวยงาม ชุ่มประดูทางเข้าขนาดใหญ่ทำด้วยไม้มีความสวยงาม ด้านในวัดมีพระอุโบสถ พระวิหารประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อบุญธรรมอดีตเจ้าอาวาส ศาลาการเปรียญหลังเดิมที่สร้างด้วยไม้ที่ได้รับการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี มีศาลาอเนกประสงค์ไว้สำหรับงานบุญ งานศพ ตามประวัติวัดศรีเรืองบุญเป็นวัดเก่าแก่สมัยปลายกรุงศรีอยุธยา สิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญประจำวัด ได้แก่ หลวงพ่อกกลางสวน เดิมประดิษฐานอยู่ที่วัดกลางสวนซึ่งเป็นวัดร้าง ชาวบ้านจึงได้อัญเชิญหลวงพ่อกกลางสวนมาประดิษฐานที่วัดศรีเรืองบุญ และปัจจุบันพื้นที่วัดกลางสวนเดิมกลายเป็นที่ตั้งของโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี นอกจากนี้ภายในวัดยังมีอาคารพิพิธภัณฑ์ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2560 เป็นที่รวบรวมและจัดแสดงวัตถุโบราณและข้าวของเครื่องใช้สมัยเก่าที่ทางวัดเก็บสะสมไว้รวมถึงมีชาวบ้านนำมาถวาย

สิ่งอำนวยความสะดวก

ภายในวัดมีพื้นที่สำหรับจอดรถจำนวนมาก ห้องน้ำมีความสะอาด บริเวณริมคลองชื่อขวางมีศาลาทำน้ำสามารถเป็นที่ขึ้นลงเรือโดยสารได้

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดศรีเรืองบุญมีจุดแข็งในด้านการเข้าถึงมีที่ตั้งอยู่ติดถนนสายหลัก และพื้นที่ภายในมีขนาดใหญ่ รองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก

3. วัดบางอ้อยช้าง

ภาพที่ 4.8 บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถวัดบางอ้อยช้าง
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.9 บริเวณด้านหน้าพิพิธภัณฑวัดบางอ้อยช้าง
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.10 บริเวณด้านหน้าวัดบางอ้อยช้างริมคลองแม่น้ำอ้อม
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.11 ศาลาการเปรียญวัดบางอ้อยช้างและอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองแม่น้ำอ้อมฝั่งตะวันออก ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่วัดบางอ้อยช้างมีขนาดใหญ่ ภายในวัดมีสิ่งปลูกสร้างหลายอาคาร มีการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี ตามประวัติสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ.2304 ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เข้าใจว่า

ชาวบ้านบางอ้อยช้างช่วยกันสร้างวัดนี้ขึ้น และตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน เพราะแต่เดิมบริเวณหมู่บ้านนี้มีต้นไม้ที่ชาวบ้านเรียกว่า ต้นอ้อยช้าง จำนวนมาก โบราณวัตถุที่สำคัญของวัดนี้คือ พระพุทธรูปปางสมาธิสมัยอู่ทอง หน้าตักกว้าง 1.75 เมตร โบราณสถานที่น่าสนใจ คือ พิพิธภัณฑสถานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งทางวัดได้รวบรวมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้มากพอสมควร เช่น ธรรมาสันเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา ตู้พระธรรม ผ้าพิมพ์ลายและผ้าทอลายอายุไม่ต่ำกว่า 100 ปี กระทะเหล็กขนาดใหญ่ ชงโลงวิดน้ำ เรือบด เป็นต้น บริเวณลานวัดฝั่งติดคลองมีพระบรมราชานุสาวรีย์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประดิษฐานอยู่ มีการตกแต่งไม้ประดับอย่างสวยงาม ใช้เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนได้

สิ่งอำนวยความสะดวก

วัดบางอ้อยช้างมีพื้นที่จอดรถจำนวนจำกัด แต่สามารถใช้พื้นที่บริเวณโรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง จอดรถได้ กรณีมีงานใหญ่ มีห้องน้ำให้บริการ บริเวณด้านหน้าวัดฝั่งริมคลองมีท่าเรือสำหรับให้ขึ้นลงได้สะดวก

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดบางอ้อยช้างมีจุดแข็งในเรื่องของการบริหารจัดการภายในวัดที่ค่อนข้างดี มีการดูแลทำความสะอาดทั่วบริเวณวัด มีการจัดพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจสำหรับนักท่องเที่ยว

4. วัดแก้วฟ้า

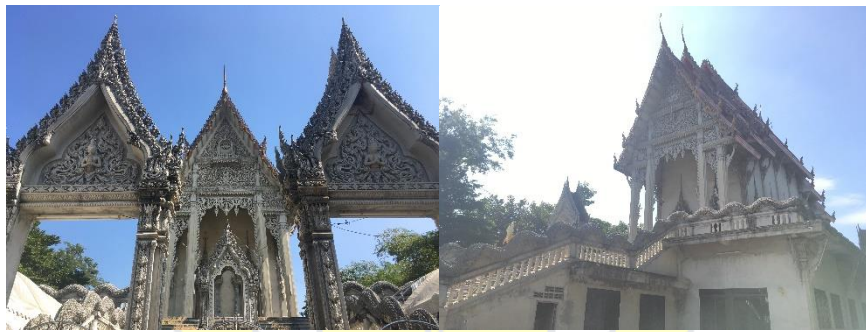

ภาพที่ 4.12 ด้านหน้าพระอุโบสถหลังเดิมของวัดแก้วฟ้า

ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.13 ด้านในพระอุโบสถหลังเดิมของวัดแก้วฟ้า
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.14 พระอุโบสถหลังใหม่ที่กำลังก่อสร้างของวัดแก้วฟ้า
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.15 ร้านค้าชุมชนภายในวัดแก้วฟ้า
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.16 ห้องน้ำสำหรับคนพิการในวัดแก้วฟ้า
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองแม่ น้ำ อ้อม ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่ภายในวัดแก้วฟ้ามีความร่มรื่น มีต้นไม้ขนาดใหญ่จำนวนมาก สภาพโดยทั่วไปมีสภาพดี ในบางจุด เนื่องจากวัดมีพื้นที่ขนาดใหญ่ และสิ่งก่อสร้างจำนวนมาก ทำให้ดูแลได้ไม่ทั่วถึง และเนื่องจากต้นไม้ใหญ่เยอะทำให้ใบไม้ที่หล่นบนพื้นวัดมีจำนวนมาก มีจุดบริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการทำพิธีตามความเชื่อต่าง ๆ ตามประวัติวัดแก้วฟ้าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ปี พ.ศ. 2095 มีพระอุโบสถเก่าสร้างประมาณปี พ.ศ. 2114 ลักษณะของพระอุโบสถมีฐานแอ่นโค้งที่มุมกำแพงแก้วทั้ง 4 มุม มีเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง สามารถรอบพระอุโบสถเป็นเสมารายแดง ด้านหลังพระอุโบสถมีเจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบองค์ใหญ่อีกองค์หนึ่ง และมีกุฏิสงฆ์เก่าอีกหลายหลัง นอกจากนี้มีสมุดข่อยเรื่องทศชาติชาดกและพระเวสสันดรชาดก สมัยรัชกาลที่ 2 เก็บรักษาไว้อีก ทางวัดกำลังก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ เป็นโบสถ์ 2 ชั้น มีลวดลายปูนปั้นสวยงาม

สิ่งอำนวยความสะดวก

ภายในวัดมีลานจอดรถกว้างขวางรองรับรถยนต์ได้จำนวนมาก มีห้องน้ำบริการสำหรับบุคคลทั่วไปและให้บริการสำหรับผู้พิการโดยเฉพาะ มีร้านค้าชุมชนที่ชาวบ้านนำผลิตผลจากชุมชนมาจำหน่าย การเดินทางเข้าถึงวัดแก้วฟ้าค่อนข้างลำบาก เนื่องจากวัดตั้งอยู่ลึกเข้าไปในเขตสวนของบางกรวย ไม่มีรถประจำทางผ่าน หากไม่มีรถยนต์ส่วนตัวจะเข้าถึงได้ยาก

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดแก้วฟ้ามีจุดแข็งในเรื่องของโบราณสถานที่มีประวัติศาสตร์น่าสนใจ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนจุดอ่อนคือยังขาดความเป็นระเบียบในการจัดการพื้นที่ภายใน

5. วัดโพธิ์บางโอ

ภาพที่ 4.17 บริเวณพระอุโบสถวัดโพธิ์บางโอ
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.18 ประตูทางเข้าพระอุโบสถที่ได้รับการบูรณะแล้ว
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.19 ป้ายสื่อความหมายของวัดโพธิ์บางโอ
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองแม่น้ำอ้อม ตำบลวัดชลอ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่วัดมีขนาดใหญ่ แบ่งเป็นสองฝั่งมีถนนทางเข้าวัดคั่นกลางระหว่างฝั่งพุทธาวาสซึ่งมีพระอุโบสถและฝั่งสังฆาวาส ด้านทิศเหนือของวัดติดกับคลองขนาดเล็ก ภายในบริเวณวัดได้รับการดูแลอย่างดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตามประวัติวัดโพธิ์บางโอสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2310 มีพระยาศากลบริรักษ์เป็นผู้รับมอบจากพระสมณเอกในรัชกาลที่ 2 มาจัดสร้างขึ้น เดิมชาวบ้านบริเวณที่ตั้งวัดมีอาชีพเป็นช่างसानอน้ำแบบโบราณขายเป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อว่า วัดโพธิ์บางโอ และได้รับการบูรณะในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยกรมหลวงเสนีบริรักษ์ ผู้เป็นต้นสกุลเสนียังวงศ์ โอรสในกรมพระราชวังหลัง

สิ่งที่น่าศึกษาของวัดนี้ คือ จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ เรื่องเกี่ยวกับปริศนาธรรมและเป็นภาพจิตรกรรมแปงสาคุเปยกฝีมือช่างสกุลชั้นสูงนนทบุรีในสมัยรัชกาลที่ 3 สำหรับหน้าบันพระอุโบสถมีเครื่องบันไม้อำหลักซึ่งลวดลายแกะสลักไม้สวยงามมากเป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑ เบื้องหลังมีรูปเทพพนมและยักษ์พนม นอกจากนี้มีการทำชายหลังคาของพาไลรอบพระอุโบสถแบบวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ใบเสมาเป็นหินทราย มีเจดีย์ทิศล้อมรอบตัวอุโบสถทั้งสี่ด้าน ชุมบันแถลงประดับกรอบประตูหน้าต่างทำจากปูนน้ำอ้อย ภายในพระอุโบสถมีพระประธานเป็นศิลาแลงฉาบปูนปางมารวิชัยสมัยอุทอง ส่วนด้านนอกประตูมีตึกตาทินพวกเขียนและตัวละครตั้งอยู่จำนวนหนึ่ง มีกำแพงแก้วรอบล้อมพระอุโบสถอีกชั้นหนึ่ง

สิ่งอำนวยความสะดวก

มีพื้นที่จอดรถขนาดใหญ่รองรับจำนวนรถได้มาก มีห้องน้ำให้บริการ มีร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มขนมขบเคี้ยวบริเวณทางเข้าวัด มีป้ายสื่อความหมายให้ข้อมูลที่สำคัญของวัด

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

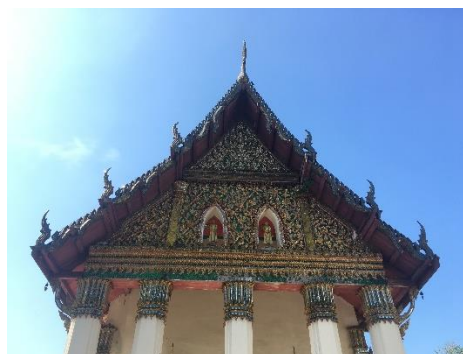
วัดโพธิ์บางโอบีมีจุดแข็งในเรื่องของโบราณสถานที่มีความสวยงามโดดเด่น ได้รับการบูรณะและดูแลจากกรมศิลปากรอย่างดี มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ จุดอ่อนเป็นเรื่องของการเข้าถึง

6. วัดบางขุน

ภาพที่ 4.20 พระอุโบสถวัดบางขุน

ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.21 หน้าบันด้านหน้าพระอุโบสถวัดบางขุน

ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.22 พระประธานในพระอุโบสถวัดบางขนุน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2563

ภาพที่ 4.23 ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดบางขนุน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2563

ภาพที่ 4.24 หอไตรกลางน้ำวัดบางขนุน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองบางขุนนนท์ในท้องที่ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่บริเวณวัดบางขุนมีขนาดไม่ใหญ่มาก เมื่อเข้าประตูวัดจะเจอวิหารพระนอน และพระอุโบสถ อีกด้านเป็นเขตสังฆาวาส ด้านในสุดของวัดเป็นที่ตั้งของศาลาการเปรียญหลังใหญ่สองชั้น และด้านข้างเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดบางขุน ตามประวัติวัดบางขุนสร้างขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ประมาณปี พ.ศ.2103 มีโบราณสถานที่น่าสนใจ คือ พระอุโบสถมีลักษณะฐานแอ่นโค้งคล้ายท้องเรือสำเภา หน้าบันมีลายปูนปั้นประดับกระจกสี เจาะช่องประดิษฐานพระพุทธรูปด้านละ 2 ช่อง ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 3-4 เป็นภาพพุทธประวัติและเทพชุมนุม สิ่งที่แตกต่างกันความนิยมในสมัยก่อน คือ ตำแหน่งการวางภาพตามคติแบบประเพณีนิยมสมัยนั้นจะนิยมนำภาพพุทธประวัติตอนมารผจญวาดไว้บนผนังฝั่งตรงข้ามพระประธานและนำภาพตอนโปรดพระพุทธรูปมารดาหรือภาพไตรภูมิไว้หลังพระประธาน แต่ที่วัดแห่งนี้นำภาพมารผจญวาดไว้หลังพระประธาน และนำภาพโปรดพระพุทธรูปมารดาและตอนเสด็จลงจากดาวดึงส์วาดไว้บนผนังฝั่งตรงข้ามพระประธานแทน สิ่งก่อสร้างสำคัญอีกหลังคือหอไตรเก่าซึ่งอยู่ในสระน้ำที่แห้งแล้ว มีภาพเขียนสีเป็นรูปทวารบาลจาง ๆ อยู่ที่บ้านหน้าต่างด้านในของหอไตร นอกจากนี้มีธรรมาสน์สวดหรือสังเค็ดซึ่งมีที่นั่งยาว ๆ สำหรับพระสงฆ์นั่งได้ 4 รูป เข้าใจว่าสร้างในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และยังมีธรรมาสน์เดี่ยวสำหรับพระสงฆ์นั่งได้รูปเดียว เข้าใจว่าสร้างสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ธรรมาสน์ทั้งสองหลังนี้อยู่บนศาลาการเปรียญ

สิ่งอำนวยความสะดวก

มีพื้นที่จอดรถขนาดใหญ่ด้านหน้าศาลาการเปรียญ และฝั่งตรงข้ามพระอุโบสถ มีห้องน้ำให้บริการแต่เป็นห้องน้ำยกพื้นสูงจะไม่สะดวกกับผู้พิการ

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดบางขุนมีจุดแข็งในด้านการมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ไม่เหมือนที่อื่น ส่วนจุดอ่อนเป็นเรื่องการจัดวางผังของสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่ทำให้ทัศนียภาพบางมุมอาจไม่สวยงาม

7. วัดยางป่า

ภาพที่ 4.25 พระอุโบสถของวัดยางป่า
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.26 อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.27 บริเวณศาลาทำบุญและซุ้มประตูทำจากสแตนเลส
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่ ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่บริเวณวัดยางป่า มีขนาดไม่ใหญ่มาก บริเวณวัดได้รับการดูแลจากทางวัดเป็นอย่างดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการจัดภูมิทัศน์สวยงาม ตามประวัติจากหลักฐานที่พบสันนิษฐานว่าเป็นวัดที่ก่อสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเป็นสมัยอยุธยาตอนใด แต่มีหลักฐานปรากฏจากซากกระเบื้องหลังคาของพระอุโบสถหลังเก่า และพระพุทธรูปใต้ฐานพระประธานเดิมที่ขุดพบ ซึ่งชาวบ้านเรียกพระประธานองค์นี้ว่า “หลวงพ่ولهื้อ” ส่วนพระพุทธรูปที่ขุดพบนั้นเป็นพระพุทธรูปสมัยอยุธยา วัดถูกปล่อยว่างรกร้างมานาน จนกระทั่งพระอาจารย์อานวย อภาภโร มาพบเห็นวัดจึงมีความคิดที่จะริเริ่มสร้างวัดขึ้นใหม่ จากนั้นจึงเป็นผู้นำในการบูรณะวัดยางป่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ปัจจุบันมีพระอุโบสถหลังใหม่ทาสีทองทั้งหลังยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณ 2 เมตร ด้านหน้าพระอุโบสถมีอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเพื่อเป็นที่ระลึกถึงพระองค์เมื่อคราวมาตั้งทัพอยู่ในบริเวณนี้ ในแต่ละปีจะมีการจัดงานวัดประจำปีเพื่อให้ประชาชนผู้ศรัทธาเข้ามาทำบุญและเลือกซื้อสินค้าที่สนใจ

สิ่งอำนวยความสะดวก

มีพื้นที่จอดรถจำนวนมาก มีห้องน้ำให้บริการสำหรับบุคคลทั่วไป ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น เช่น ร้านอาหาร ร้านของที่ระลึก ยังไม่พบว่ามีให้บริการ

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดยางป่ามีจุดแข็งในด้านการบริหารจัดการภายในวัดที่ค่อนข้างดี และมีสิ่งก่อสร้างที่อยู่ในสภาพสวยงามโดดเด่น รวมถึงมีการจัดพื้นที่พักผ่อนสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว จุดอ่อนของวัดยางป่าเป็นเรื่องของที่ตั้งที่อยู่ลึกเข้าไปจากถนนใหญ่ แต่มีการแก้ปัญหาด้วยการจัดทำป้ายบอกทางที่ชัดเจน

8. วัดชลอ

ภาพที่ 4.28 ภาพมุมสูงพระอุโบสถบนเรือสุพรรณหงส์ของวัดชลอ
ที่มา: facebook วัดสวยในเมืองไทยไปมาแล้ว

ภาพที่ 4.29 พระอุโบสถหลังเก่าวัดชลอ
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.30 บริเวณเขื่อนริมคลองหน้าวัดชลอ
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.31 บริเวณท่าเรือด้านหน้าวัดชโล

ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลวัดชโล อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทิศตะวันตกติดกับคลองแม่ น้ำ อ้อม ทิศเหนือติดกับคลองบางกรวย และทิศตะวันออกติดกับถนนบางกรวย-ไทรน้อย

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่ของวัดมีขนาดไม่ใหญ่มาก สิ่งก่อสร้างที่โดดเด่นที่สุดคือพระอุโบสถขนาดใหญ่บนเรือสุพรรณหงส์ ภายในวัดฝั่งทิศเหนือเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดชโล และเนื่องจากวัดตั้งอยู่ในเขตชุมชนทำให้มีรถยนต์สัญจรเข้าออกวัดตลอดเวลา เนื่องจากวัดยังมีการก่อสร้างพระอุโบสถอยู่ ทำให้มีวัสดุก่อสร้างกองอยู่หลายจุด ทำให้ดูไม่เป็นระเบียบ ตามประวัติวัดข้อมูลของกรมศิลปากรระบุว่า วัดนี้สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณ พ.ศ.2275 ในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ส่วนคำว่า “ชโล” มาจากครั้งอดีตคลองบางกรวยและคลองบางกอกน้อยที่ไหลผ่านทางทิศเหนือและตะวันออกของวัดมีกระแสน้ำเชี่ยวรุนแรง เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง จึงมีการเขียนป้ายว่า “ซำร้อ” ต่อมาเพี้ยนมาเป็น “ชโล” โบราณสถานเก่าแก่ที่น่าสนใจ คือ พระอุโบสถหลังเก่ามีลักษณะฐานโค้งแบบสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ผนังกะเทาะเห็นอิฐก้อนใหญ่มาก ทำให้เห็นการเรียงอิฐโค้ง ปัจจุบันทางวัดสร้างพระอุโบสถหลังใหม่มีลักษณะทรงไทยตั้งอยู่บนเรือสุพรรณหงส์ขนาดใหญ่ หน้าบันเป็นรูปพระพุทธรูปเจ้าและสาวก แต่ยังไม่เสร็จเนื่องจากมีรายละเอียดอีกมาก ส่วนโบราณวัตถุในวัดมีพระประธานในพระอุโบสถหลังเก่า เป็นพระพุทธรูปสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น หน้าตักกว้าง 3 ศอก 9 นิ้ว และมีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ อีกหลายองค์ ปัจจุบันภายในวัดประดิษฐานรูปเคารพจากศาสนาพุทธทั้งเถรวาทและมหายาน ศาสนาฮินดู และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในท้องถิ่น

สิ่งอำนวยความสะดวก

การเดินทางเข้าถึงได้หลายเส้นทาง ทั้งทางบกและทางน้ำ ทางวัดมีพื้นที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้มาเยี่ยมชม มีท่าเรือสำหรับเรือโดยสาร มีห้องน้ำให้บริการ มีร้านอาหารประจำให้บริการ บริเวณริมเขื่อนด้านหน้าวัด และในช่วงเย็นเวลาเลิกเรียน จะมีร้านค้าขายอาหารเข้ามาจำหน่ายอาหาร ขนม เครื่องดื่มบริเวณหน้าโรงเรียนเป็นจำนวนมาก

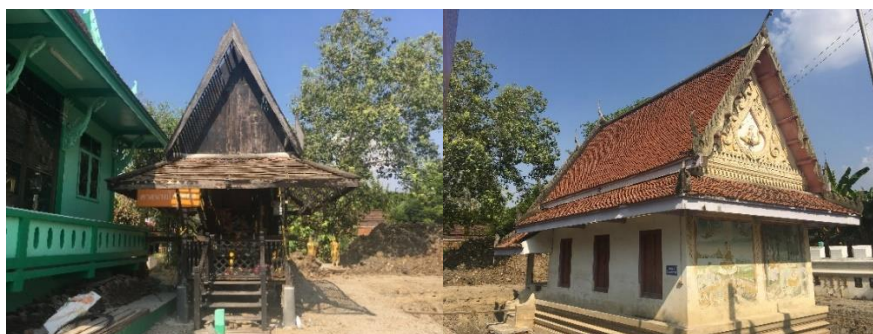
การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดชลอมีจุดแข็งเรื่องของสิ่งดึงดูดใจ คือ พระอุโบสถเรือสุพรรณหงส์ที่แปลกตา รวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน ทั้งร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ส่วนจุดอ่อนเป็นเรื่องของความสะอาดและความเป็นระเบียบ

9. วัดบางไกรใน

ภาพที่ 4.32 บริเวณพระอุโบสถของวัดบางไกรใน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.33 ด้านหน้าศาลนายไกรทองและวิหารหลังเก่า
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.34 ด้านในพระอุโบสถหลังเก่าและภาพจิตรกรรมบริเวณประตูด้านหน้าและด้านหลัง
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองบ้านนายไกรซึ่งเป็นคลองที่แยกจากคลองบางกอกน้อย ตำบลบางขุนทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่บริเวณวัดมีขนาดไม่ใหญ่มาก มีสิ่งก่อสร้างที่เป็นโบราณสถานและสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่ มีการจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม ด้านทิศเหนือติดกับคลองบางไกรนอกหรือชาวบ้านเรียกคลองบ้านนายไกร ตามประวัติวัดบางไกรในสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2310 สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย โดยญาติของนายไกรทองผู้เป็นตำนานในเรื่องไกรทองปราบชาละวันได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกถึงนายไกรทอง ซึ่งมีนิเวศสถานเดิมอยู่แถบนี้ โดยชื่อวัดในครั้งแรกสร้างให้นามว่า วัดนายไกร ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น วัดบางไกรใน มีโบราณวัตถุสำคัญ คือ พระพุทธรูปสลักด้วยศิลาแลง ชาวบ้านเรียกกันว่า หลวงพ่อแห่นประดิษฐานอยู่ในวิหาร พระพุทธรูปองค์นี้อาราธนามาจากวัดนาลิเก ซึ่งเป็นวัดร้าง อยู่ลึกเข้าไปในคลองบ้านนายไกร พระอุโบสถหลังเก่าหน้าบันเป็นรูปไกรทองขี่ชาละวัน และมีศาลนายไกรทอง ตั้งอยู่ทางด้านหน้าของวิหาร เป็นศาลสร้างด้วยไม้มีบันไดไม้วางพาดสองชั้นบันได ภายในศาลมีรูปปั้นด้วยดินเหนียวเป็นรูปนายไกรทองนั่งคร่อมอยู่บนหลังจระเข้ โดยมีช้างขวามีหอกถืออยู่ และยังมีศาลเจ้าแม่ทับทิมอยู่ที่ปากคลองบ้านนายไกรอีกด้วย

สิ่งอำนวยความสะดวก

พื้นที่จอดรถมีจำนวนจำกัด มีห้องน้ำให้บริการแยกชายหญิง

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดบางไกรในมีจุดแข็งในเรื่องสิ่งดึงดูดใจ มีโบราณสถานที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจเหมาะสำหรับผู้ชื่นชอบเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ส่วนจุดอ่อนเป็นเรื่องของที่ตั้งที่อยู่ลึกเข้าไปจากถนนใหญ่

10. วัดโบสถ์บน

ภาพที่ 4.35 พระอุโบสถหลังใหม่ของวัดโบสถ์บน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.36 พระอุโบสถหลังเก่าของวัดโบสถ์บนและพระพุทธรูปภายใน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.37 บริเวณหน้าตลาดน้ำวัดโบสถ์บนและป้ายสื่อความหมายในวัด
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองแม่น้ำอ้อมฝั่งตะวันตก ท้องที่ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่ของวัดมีขนาดใหญ่ มีสิ่งก่อสร้างหลายอาคาร พระอุโบสถหลังเก่ามีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีอาณาเขตสองชั้น จัดแต่งภูมิทัศน์สวยงาม ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี ด้านในถัดจากพระอุโบสถหลังเก่าเป็นที่ตั้งของโรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดโบสถ์บน ด้านทิศตะวันออกติดกับคลองอ้อมนนท์ มีตลาดน้ำอ้อมนนท์ ติดจากตลาดน้ำเป็นที่ตั้งของพระอุโบสถหลังใหม่ ตามประวัติพบว่าวัดโบสถ์บนสร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2300 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ทราบประวัติและนามของผู้สร้าง โบราณสถานสำคัญของวัดซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานจากกรมศิลปากร คือ พระอุโบสถหลังเก่า มีอายุมากกว่า 260 ปี ลักษณะของฐานเป็นรูปเรือสำเภาตามความนิยมของสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย โบราณวัตถุสำคัญ ได้แก่ พระประธานในพระอุโบสถมีนามว่า พระพุทธชินราช และมีรูปหล่อทองคำของหลวงพ่อดอด วัดปากน้ำ ซึ่งมีประวัติเคยมาปฏิบัติธรรมในพระอุโบสถหลังเก่านี้จนได้เข้าถึงธรรมะและบรรลุธรรม และมีมณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปบาทจำลอง ส่วนด้านหน้าวัดที่ติดกับคลองมีการสร้างพระอุโบสถหลังใหม่มีขนาดใหญ่ ซึ่งจะเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ปัจจุบันทางวัดมีการจัดการพื้นที่ริมน้ำเป็นตลาดน้ำเพื่อให้ชาวบ้านนำสินค้าและผลิตภัณฑ์พื้นบ้านมาจำหน่าย เปิดให้บริการทุกวันตั้งแต่เวลา 9.00 - 15.00 น. บริเวณด้านหลังตลาดน้ำมีวังมัจฉา ทางวัดจัดให้มีอาหารปลาจำหน่ายและมีแพสำหรับให้อาหารปลาไว้บริการ

สิ่งอำนวยความสะดวก

พื้นที่สำหรับจอดรถมี 2 จุด รองรับจำนวนรถยนต์ได้มาก มีห้องน้ำให้บริการโดยมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน มีป้ายสื่อความหมายสำหรับให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดโบสถ์บนมีจุดแข็งเรื่องของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทั้งสิ่งก่อสร้างที่เป็นโบราณสถาน ภายในวัดที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ รวมทั้งตลาดน้ำภายในวัดที่สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้มาก ส่วนจุดอ่อนเป็นเรื่องของที่ตั้งที่อยู่ลึกจากถนนใหญ่

11. วัดตะเคียน

ภาพที่ 4.38 ด้านหน้าพระอุโบสถวัดตะเคียน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.39 ภายในตลาดน้ำวัดตะเคียน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.40 บริเวณริมน้ำของตลาดน้ำวัดตะเคียน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 4.41 จุดบริการทำสังฆทานของวัดตะเคียน
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ที่ตั้ง

เลขที่ 86 ถนนทางหลวงชนบท 3085 ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่ของวัดมีขนาดไม่ใหญ่มาก ได้รับการดูแลจากทางวัดเป็นอย่างดี บริเวณวัดมีความสะอาด พื้นปูกระเบื้องทั่วบริเวณ มีหลังคาโดมสร้างคลุมพื้นที่ ทางทิศใต้ติดกับคลองบางคูเวียงและเป็นที่ตั้งของตลาดน้ำ มีการจัดทำทางเดินริมน้ำให้นักท่องเที่ยวเดินเลือกซื้อของได้สะดวก ตามประวัติวัดตะเคียนเป็นวัดเก่า มีอายุมากกว่า 100 ปี สันนิษฐานว่าสร้างก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 มีภิกษุจำพรรษาและบางช่วงเป็นวัดร้างสลับกัน จนมาถึงจนมาถึงสมัยหลวงปู่แยม ปิยวงฺโณ มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส จึงได้พัฒนาวัดให้เจริญเรื่อยมาจนทุกวันนี้ สิ่งก่อสร้างที่โดดเด่นของวัดตะเคียน ได้แก่ พระอุโบสถด้านหน้าสร้างเป็นหัวเรือและหัวมังกร มีการยกพื้นโบสถ์สูงให้ศาสนิกชนสามารถลอดโบสถ์เพื่อ

ความเป็นสิริมงคล ด้านข้างมีหุ่นยนต์ทรานส์ฟอร์มเมอร์ ตั้งไว้เพื่อเป็นจุดถ่ายรูป ตลาดในบริเวณวัดทั้งตลาดบกและตลาดน้ำโดยเกิดจากหลวงปู่แยม ได้รื้อฟื้นตลาดขึ้นมาใหม่โดยมีการให้ชาวบ้านนำผลิตผลทางการเกษตรที่ปลูกเองมาจำหน่าย ขนมไทย สินค้าชุมชน และอีกมากมายหลายชนิด มีร้านก๋วยเตี๋ยวเรือเป็นการลงทุนของทางวัดโดยให้ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการขายชามละ 15 บาท ด้านหลังพระอุโบสถมีห้องสำหรับนวดแผนไทยให้บริการ และในวันหยุดเสาร์อาทิตย์จะมีจิตอาสาบริการตัดผมฟรีให้ประชาชนอยู่บริเวณด้านหลังของวัด

สิ่งอำนวยความสะดวก

การเดินทางเข้าถึงมีความสะดวก มีพื้นที่ลานจอดรถ 3 จุดรองรับจำนวนรถยนต์ได้มาก ในวันธรรมดาจะเปิดให้บริการ 2 จุด หากเป็นวันหยุดเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ จะเปิดพื้นที่ลานจอดด้านในที่มีขนาดใหญ่เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ พื้นที่ภายในวัดมีการสร้างหลังคาโดมคลุมพื้นที่เกือบทั้งหมดเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ขาย มีห้องน้ำให้บริการแยกชายหญิงจำนวนมากกว่า 10 ห้อง เจ้าหน้าที่ภายในวัดให้บริการนักท่องเที่ยวตีทั้งการให้ข้อมูล คำแนะนำสำหรับศาสนิกชนที่มาทำบุญสังฆทาน ด้านหน้าพระอุโบสถและด้านในของตลาดมีการจัดโต๊ะสำหรับนั่งพักผ่อนและรับประทานอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดตะเคียนมีจุดแข็งเรื่องของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว มีตลาดน้ำวัดตะเคียนที่มีชื่อเสียงส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวภายในวัดทุกวัน

12. วัดสักน้อย

ภาพที่ 4.42 พระอุโบสถวัดสักน้อยมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมทั้งหมด

ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่ หมู่ 9 ถนนบางกรวย-จางถนนอม ตำบลวัดชลอ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

สภาพปัจจุบันเป็นวัดร้าง อยู่ในอาณาเขตบ้านพักอาศัยของชาวบ้านที่เช่าที่ดินจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมานานหลายสิบปี กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พื้นที่โดยรอบโบราณสถานเป็นสวนและบ้านเรือนของเจ้าของสวน ตั้งอยู่ริมคลองวัดสักน้อย ที่เป็นสาขาของคลองอ้อมนนท์ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม วัดสักน้อย ตั้งอยู่ห่างคลองอ้อมนนท์มาทางทิศตะวันตก ประมาณ 300 เมตร ห่างจากคลองวัดสักหรือคลองวัดสักใหญ่มาทางทิศใต้ ซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของคลองอ้อมนนท์ ประมาณ 300 เมตร ห่างจากจุดบรรจบระหว่างคลองบางกอกน้อย คลองบางกรวย และคลองอ้อมนนท์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 700 เมตร อยู่ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยามาทางทิศตะวันตกประมาณ 3.4 กิโลเมตร ห่างจากวัดชลอ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 800 เมตร ห่างจากวัดเพลง (ร้าง) มาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 500 เมตร และห่างจากวัดโพธิ์บางโอซึ่งเป็นวัดสมัยอยุธยาไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 200 เมตร คลองอ้อมนนท์เป็น แม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิม ก่อนที่พระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยาจะโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดขึ้นเนื่องจากแม่น้ำเจ้าพระยาช่วงนี้มีคดโค้งมาก จนคลองลัดกลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาสายที่เห็นอยู่ ปัจจุบันไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของวัดสักน้อยที่แน่ชัด ข้อมูลจากกรมศิลปากรระบุว่าอาจมีอายุอยู่ในสมัยอยุธยา สันนิษฐานว่าวัดสักน้อยคงจะมีความสัมพันธ์กับวัดสักใหญ่ที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง และอาจมีอายุอยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกัน โบราณสถานสำคัญ ได้แก่ ซากวิหาร

สิ่งอำนวยความสะดวก

ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากเป็นวัดร้าง และอยู่ในเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

จุดอ่อนของวัดสักน้อย คือสภาพที่ตั้งของวัดสักน้อยที่อยู่ในเขตที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน ทำให้ยังไม่ได้รับการบูรณะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

13. วัดเพลง

ภาพที่ 4.43 ด้านหน้าและด้านหลังพระอุโบสถวัดเพลง
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 4.44 บริเวณทางเข้าวัดเพลง
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองวัดสัก ถนนบางกรวย-จنگนอม ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัด
นนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่ของวัดมีขนาดเล็ก สิ่งก่อสร้างเหลือเพียงพระอุโบสถ มีชาวบ้านคอยดูแล ตามประวัติวัดเพลง เดิมชื่อว่า วัดทองเพลงหรือวัดเพรง สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาประมาณปี พ.ศ. 2200-2233 ปัจจุบันวัดเพลงมีสภาพเป็นวัดร้าง อยู่กลางสวนผลไม้ มีพระอุโบสถขนาดใหญ่ก่ออิฐถือปูนขนาด 5 ห้อง ตรงมุขย่อมุขไม้สิบสองแบบเสา มีลวดลายปูนปั้นตกแต่งอย่างสวยงาม มีหลุ่ตรงงักหักพังตามสภาพ ภายในมีภาพเขียนสีเป็นรูปใบไม้ร่วงบนพื้นสีแดงแต่ลบเลือนไปมากแล้ว นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย พระนามว่าหลวงพ่อโตเป็นพระที่สร้างจากหินทรายแดงข้างใน หุ้มปูนลงรักปิดทอง มีขนาดหน้าตักกว้าง 3 ใน 4 ของความกว้างพระอุโบสถ พุทธลักษณะเป็นพระพุทธรูปศิลปะสมัยอยุธยา แต่เนื่องจากเป็นวัดร้างมาตั้งแต่สมัยเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 จึงถูกลอกเอาทองไปโดยถูกไฟสุ่ม ปัจจุบันได้มีการลงรักปิดทองขึ้นมาใหม่ พระประธานประดิษฐานบนฐานชุกชีที่มีสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ภายนอกพระอุโบสถมีฐานเสมา 8 ฐาน ล้อมรอบ ก่อด้วยอิฐ เกือบทั้งหมดไม่ได้รับการบูรณะและไม่มีใบเสมาประดิษฐานอยู่ เนื่องจากเสมาส่วนใหญ่ย้ายไปไว้ที่วัดสักใหญ่ มีเพียงในตำแหน่งตรงกลางด้านหน้าหรือด้านทิศตะวันออกกับด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือเท่านั้น ที่ได้รับการบูรณะให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ทำให้ทราบว่าฐานเสมาเป็นแทนฐานสิงห์ ส่วนใบเสมาทำจากหินทรายแดง ใบเสมาที่ด้านหน้ามีสภาพชำรุดแตกหัก แต่ยังสามารถเห็นลวดลายสลักดอกบัวและเม็ดปะคำทางด้านขวาของพระอุโบสถเป็นที่ตั้งของหอรบขังขนาดเล็ก ก่ออิฐถือปูน รูปแบบศิลปกรรมด้านล่างเป็นวงโค้งแหลมมีลายปูนปั้นกลีบบัว ส่วนยอดและบันไดพังทลายลงมาทั้งหมด

สิ่งอำนวยความสะดวก

การเดินทางเข้าถึงใช้วิธีการเดินเท้าเท่านั้น ไม่มีทางสำหรับรถยนต์ มีการสร้างห้องน้ำบริเวณทางเดินเข้าวัด จำนวน 1 ห้อง แต่ปิดไว้ไม่ได้ใช้งาน

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

วัดเพลงมีจุดเด่นในด้านของพระอุโบสถที่ได้รับการบูรณะจากกรมศิลปากรแล้ว ทำให้สามารถเห็นรายละเอียดความสวยงามได้อย่างชัดเจน จุดอ่อนคือการเข้าถึงวัดที่ไม่มีถนนเข้าถึง ต้องใช้วิธีเดินเท้าเข้าไปเท่านั้น

14. บ้านโบราณร้อยปี

ภาพที่ 4.45 บริเวณด้านในบ้านโบราณร้อยปี
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.46 ป้ายต้อนรับบริเวณทางเข้าบ้านโบราณร้อยปี
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ริมคลองบางราวนก ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

บ้านโบราณร้อยปีเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน มีคุณวันชัย ลิลา เป็นเจ้าของ ตัวบ้านอยู่ติดลำคลองบางราวนก เป็นเรือนทรงไทยโบราณ สร้างด้วยไม้สักทอง อายุมากกว่าร้อยปี เป็นมรดกตกทอดจากตระกูลช่างในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีทั้งช่างไม้ ช่างทอง ช่างแทงหยวก มีงานแกะสลักไม้สักที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ที่แฝงศิลปะเชิงช่างลงไปในงานได้อย่างสวยงามที่หาชมได้ยาก โดยสื่อถึงเครื่องมือชนิดต่าง ๆ เช่น สิว ขวาน มีด ค้อน กรรไกร เลื่อย เป็นต้น มีต้นไม้ใบบางอายุกว่า 100 ปี

ด้านหน้าบ้านบริเวณโรงจอตรถมีพื้นที่สำหรับทำงานฝีมือจากเปเปอร์มาเช่ และหากมีนักท่องเที่ยว
จองเป็นกลุ่มทัวร์ ทางเจ้าของบ้านและเครือข่ายที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวจะมีบริการทำอาหารจัดเลี้ยง

สิ่งอำนวยความสะดวก

เนื่องจากเป็นบ้านสมัยเก่า ที่ผู้คนสมัยก่อนจะนิยมปลูกบ้านริมน้ำเพื่อความสะดวกในการ
สัญจร แต่ปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ทำให้การเข้าถึงบ้านร้อยปี จะต้องผ่านหมู่บ้านเข้าไปด้าน
ในสุดริมคลอง พื้นที่จอตรถมีจำนวนจำกัด และตัวบ้านไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับคนจำนวนมาก
ทำให้เวลามีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม จะต้องมีการแบ่งจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเพื่อเวียนชมจุด
ต่าง ๆ ห้องน้ำมี 1 ห้อง

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

บ้านโบราณร้อยปีมีจุดแข็งในด้านสิ่งดึงดูดใจคือตัวบ้านที่มีอายุเก่าแก่ แต่ยังได้รับการดูแลให้
อยู่ในสภาพที่ดี รวมถึงการบริหารจัดการของเจ้าของบ้านที่ดี ส่วนจุดอ่อนเป็นเรื่องของขีด
ความสามารถในการรองรับที่รับนักท่องเที่ยวได้จำนวนจำกัดต่อการอบการเข้าชม

15. สวนเกษตรลัดดาวัลย์

ภาพที่ 4.47 เจ้าของสวนเกษตรลัดดาวัลย์กำลังบรรยายแก่นักท่องเที่ยว

ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.48 การเลี้ยงชันโรงในสวนเกษตรลัดดาวัลย์
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.49 แปลงต้นหน้าวัวในสวนเกษตรลัดดาวัลย์
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ภาพที่ 4.50 ผลิตภัณฑ์ยาต้มสมุนไพรของสวนเกษตรลัดดาวัลย์
ที่มา: บันทึกภาพถ่ายเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 5 หมู่ที่ 1 ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สภาพแวดล้อมทั่วไป

พื้นที่สวนมีทั้งแปลงปลูกดอกหน้าวัวที่ทำเป็นโรงเรือน และสวนมีห้องร้อง ด้านในเป็นบริเวณบ้านที่พักอาศัยของเจ้าของซึ่งอยู่ติดกับคลองชื่อขวาง มีศาลาริมคลองสำหรับพักผ่อนหย่อนใจได้ และเป็นจุดขึ้นลงเรือได้ สวนเกษตรลัดดาวัลย์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรแบบผสมผสาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตชาวสวนแบบดั้งเดิม มีการปลูกต้นไม้ขนาดชนิดทั้งไม้ผลและไม้ดอก มีโรงเพาะปลูกดอกหน้าวัว มีการนำวัตถุดิบที่มีมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านหลากหลาย มีการเลี้ยงผึ้งชันโรงซึ่งเป็นผึ้งชนิดหนึ่งที่ไม่มีเหล็กใน ไม่มีอันตราย และสามารถนำน้ำหวานธรรมชาติจากผึ้งชันโรงไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายชนิด มีการสาธิตทำยาต้มสมุนไพร

สิ่งอำนวยความสะดวก

การเดินทางเข้าถึงมีความสะดวก อยู่ห่างจากถนนกาญจนาภิเษก 500 เมตร แต่จะไม่มีลานจอดรถเนื่องจากเป็นพื้นที่สวน สามารถจอดจักรยานยนต์ทางเข้าสวนได้ ห้องน้ำมีให้บริการ 1 ห้อง

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

จุดแข็งของสวนเกษตรลัดดาวัลย์คือความหลากหลายของพันธุ์พืช รวมถึงการเลี้ยงชันโรงที่มีอยู่แห่งเดียวในพื้นที่ เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ส่วนจุดอ่อนเป็นเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถมีจำกัด

ตอนที่ 2 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยได้ทำการประเมินพร้อมกันกับการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไร โดยการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการ โดยในแต่ละด้านมีรายละเอียดองค์ประกอบและจำนวนคะแนน ดังนี้

องค์ประกอบ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว (50 คะแนน)

1.1 คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม (35 คะแนน)

1.2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม (15 คะแนน)

องค์ประกอบ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว (10 คะแนน)

2.1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (5 คะแนน)

2.2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก (5 คะแนน)

องค์ประกอบ 3 การบริหารจัดการ (40 คะแนน)

3.1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว (15 คะแนน)

3.2 การจัดการด้านการท่องเที่ยว (25 คะแนน)

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีผลการประเมินโดยแยกแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ตามรายละเอียดองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. วัดตะเคียน

ผลการประเมินในองค์ประกอบที่ 1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 46 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมได้ 33 คะแนน และด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมได้ 13 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 2 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 9 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้ 5 คะแนน และด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอกได้ 4 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 3 ด้านการบริหารจัดการได้คะแนนรวม 29.5 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวได้ 13 คะแนน และด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว 16.5 คะแนน

2. สวนเกษตรลัดดาวัลย์

ผลการประเมินในองค์ประกอบที่ 1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 44 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมได้ 32 คะแนน และด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมได้ 12 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 2 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 9 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้ 5 คะแนน และด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอกได้ 4 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 3 ด้านการบริหารจัดการได้คะแนนรวม 30.5 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวได้ 12 คะแนน และด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว 18.5 คะแนน

3. บ้านโบราณร้อยปี

ผลการประเมินในองค์ประกอบที่ 1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 40 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมได้ 27 คะแนน และด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมได้ 13 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 2 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 7 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้ 4 คะแนน และด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอกได้ 3 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 3 ด้านการบริหารจัดการได้คะแนนรวม 20.5 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวได้ 9 คะแนน และด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว 11.5 คะแนน

13. วัดบางขุน

ผลการประเมินในองค์ประกอบที่ 1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 29 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมได้ 18 คะแนน และด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมได้ 11 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 2 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 7 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้ 3 คะแนน และด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอกได้ 4 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 3 ด้านการบริหารจัดการได้คะแนนรวม 15 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวได้ 9 คะแนน และด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว 6 คะแนน

14. วัดเพลง

ผลการประเมินในองค์ประกอบที่ 1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 28 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมได้ 19 คะแนน และด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมได้ 9 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 2 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 8 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้ 4 คะแนน และด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอกได้ 4 คะแนน

ผลการประเมินในองค์ประกอบ 3 ด้านการบริหารจัดการได้คะแนนรวม 15 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวได้ 10 คะแนน และด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว 5 คะแนน

15. วัดสั๊กน้อย

ผลการประเมินในองค์ประกอบที่ 1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวได้คะแนนรวม 12 คะแนน แยกตามรายองค์ประกอบย่อยในด้านคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมได้ 8 คะแนน และด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมได้ 4 คะแนน

ส่วนผลการประเมินในองค์ประกอบ 2 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และ องค์ประกอบ 3 ด้านการบริหารจัดการได้คะแนนรวม 0 คะแนน เนื่องจากเป็นวัดร้าง ไม่สามารถ ประเมินในหัวข้อดังกล่าวได้

จากผลคะแนนประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 15 แห่ง ซึ่งได้แจกแจงผลคะแนนตามรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบแล้วนั้น ผู้วิจัยได้รวมผลการให้ คะแนนและระดับมาตรฐานที่ได้ ดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการให้คะแนนรวมและระดับมาตรฐานจากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ผลคะแนนรวม	ระดับมาตรฐาน
1	วัดตะเคียน	84.5	ดีเยี่ยม
2	สวนเกษตรลัดดาวัลย์	83.5	ดีเยี่ยม
3	บ้านโบราณร้อยปี	81	ดีเยี่ยม
4	วัดศรีเรืองบุญ	80	ดีมาก
5	วัดบางอ้อยช้าง	76	ดีมาก
6	วัดแก้วฟ้า	69	ดี
7	วัดโบสถ์บน	68	ดี
8	วัดบางไกรใน	67	ดี
9	วัดโพธิ์บางโอ	67	ดี
10	วัดยางป่า	67	ดี
11	ศาลเจ้าแม่ทับทิม	62.5	ดี
12	วัดชลอ	61.5	ดี
13	วัดบางขุน	51	ปานกลาง
14	วัดเพลง	51	ปานกลาง
15	วัดสักน้อย (ร้าง)	12	ต่ำ

จากตารางที่ 4.1 แสดงผลระดับคะแนนรวมจากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี แบ่งเป็นกลุ่มตามระดับมาตรฐานได้ดังนี้

กลุ่มมาตรฐานระดับดีเยี่ยม มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วัดตะเคียน สวนเกษตรรัตดาวัลย์ และบ้านโบราณร้อยปี

กลุ่มมาตรฐานระดับดีมาก มีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดศรีเรืองบุญ และวัดบางอ้อยช้าง

กลุ่มมาตรฐานระดับดี มีจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ วัดแก้วฟ้า วัดโบสถ์บน วัดบางไกรใน วัดโพธิ์บางโอ วัดยางป่า ศาลเจ้าแม่ทับทิม และวัดชะลอม

กลุ่มมาตรฐานระดับปานกลาง มีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดบางขุน และวัดเพลง

กลุ่มมาตรฐานระดับต่ำ มีจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วัดสักน้อย ซึ่งปัจจุบันเป็นวัดร้างที่ยังไม่ได้รับการบูรณะ

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีต่อไป การศึกษาครั้งนี้ แบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 ตัวแทนจากภาครัฐ กลุ่มที่ 2 ตัวแทนจากภาคเอกชน กลุ่มที่ 3 ตัวแทนจากชุมชน และกลุ่มที่ 4 ตัวแทนจากนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง และเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สัมภาษณ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ตัวแทนจากภาครัฐ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากภาครัฐ จำนวน 3 คน พบว่าเป็นเพศหญิง 3 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 40-60 ปี ระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนจากภาครัฐ ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ มีความคิดเห็นคล้ายกันในเรื่องของสภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ว่าแต่ละที่มีสภาพแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับگردดูแลของเจ้าของสถานที่ บางแห่งได้รับการดูแลดี มีความเป็นระเบียบ แตกต่างจากบางแห่งที่เจ้าของสถานที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ จึงมีสภาพทรุดโทรม ซึ่งโดยส่วนใหญ่

เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์จำพวกวัดที่มีอายุเก่าแก่ และแหล่งท่องเที่ยวที่สัมผัสชีวิตวิถีชุมชน เช่น ชุมชนปลายบาง ชุมชนวัดโคกอนมหาสวัสดิ์

ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว และความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีนั้น มีความโดดเด่นในแง่ของสถานที่และกิจกรรมที่มีให้นักท่องเที่ยว เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากชุมชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดีในการดูแลพื้นที่และทำกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว การที่หน่วยงานภาครัฐเข้าไปให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นสามารถจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างดี

แนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นว่า เส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีอยู่เดิมเป็นเส้นทางที่มีมาตั้งแต่เริ่มทำการท่องเที่ยวในช่วงนำร่อง ดังนั้นจึงจำกัดอยู่เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวไม่กี่แห่งที่มีการประชาสัมพันธ์และเป็นที่รู้จักในวงกว้าง หากมีการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นที่มีอยู่ น่าจะเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวรวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีหลากหลายมากขึ้น เช่น บริเวณวัดโคกอนมหาสวัสดิ์ ที่มีการพัฒนาด้านกายภาพของพื้นที่ลำคลอง มีการลอกคลอง ปรับปรุงทัศนียภาพ และเจ้าอาวาสวัดโคกอนมหาสวัสดิ์ก็ให้ความสนใจในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในอนาคตอาจจะประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวและมีการเดินทางเข้าไปในพื้นที่มากขึ้น

การมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวและเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยว

ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นว่าชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ส่วนหนึ่งมาจากความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนที่มีการริเริ่มดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว การที่หน่วยงานภาครัฐเข้าไปให้การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้เกิดความร่วมมือจากคนในพื้นที่มากขึ้น รวมถึงการให้ความรู้กับคนในพื้นที่ในเรื่องของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับคนในชุมชน สร้างแนวปฏิบัติที่ดีให้กับคนในชุมชน

การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นว่า การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวนั้นเกิดขึ้นกับชุมชนจริง เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี กลุ่มชาวบ้านมีรายได้จากการเข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่มีข้อสังเกตว่ารายได้ที่เกิดขึ้นจะได้กับกลุ่มชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเท่านั้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปยังไม่ได้รับผลประโยชน์ในด้านรายรับโดยตรง แต่อาจจะได้รับประโยชน์ทางอ้อมในด้านอื่นแทน เช่น การพัฒนา

ปรับปรุงทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพที่ดีสวยงาม ชาวบ้านจะได้ประโยชน์ในส่วนนี้ร่วมด้วย

จุดที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง

ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐมีความเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวแล้วนั้น ยังไม่มีจุดใดที่ต้องพัฒนาหรือปรับปรุงอย่างเร่งด่วน แต่มองว่าแต่ละแห่งควรพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกให้พร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวให้ได้มากขึ้น โดยการพัฒนาควรพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยวรวมไปถึงงบประมาณที่ต้องใช้ในการพัฒนา

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ตัวแทนจากภาคเอกชน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากภาคเอกชน จำนวน 3 คน พบว่าเป็นเพศหญิง 1 คน เพศชาย 2 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 33-55 ปี ระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนจากภาคเอกชน ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตัวแทนจากภาคเอกชน มีความเห็นว่าสภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีสภาพที่ดี มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละแห่ง แม้พื้นที่อำเภอบางกรวยอยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร แต่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม คือ วิถีชีวิตของชุมชนริมคลอง วิถีชีวิตของชาวสวน เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มของวัดเก่า มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ มีสิ่งก่อสร้างที่สวยงาม

ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว และความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวแทนจากภาคเอกชน มีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย มีความเป็นเอกลักษณ์แต่หากจะแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวอาจเลือกไปแหล่งท่องเที่ยวในฝั่งกรุงเทพมหานครมากกว่า และสิ่งที่ตัวแทนจากภาคเอกชนให้ข้อสังเกตคือ การเข้าถึงพื้นที่อำเภอบางกรวยจะค่อนข้างลำบาก หากนักท่องเที่ยวไม่มีรถส่วนตัว เนื่องจากปัจจุบันมีรถสาธารณะ คือ รถสองแถว ซึ่งจะมีความถี่น้อยในการวิ่งรถรับส่ง ดังนั้น นักท่องเที่ยวที่จะมาท่องเที่ยวในพื้นที่จะต้องเป็นผู้ที่ตั้งใจมาเที่ยวจริง ๆ เพราะด้วยที่ตั้งของพื้นที่อำเภอบางกรวยไม่ใช่ทางผ่านที่สามารถแวะได้โดยง่าย ดังนั้น หากต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวยเป็นที่รู้จัก ต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนที่อื่น จะได้ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา

แนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตัวแทนจากภาคเอกชนมีความเห็นว่า หากจะมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ควรมีการกระจายเส้นทางให้ครอบคลุมทั้งอำเภอและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้

การมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวและเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยว

ตัวแทนจากภาคเอกชนมีความเห็นว่าในปัจจุบัน กลุ่มผู้นำกิจกรรมการท่องเที่ยวพยายามสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่งแล้ว เช่น เวลามีกลุ่มนักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวในโปรแกรมล่องเรือชมวิถีชีวิต หากเรือที่ให้บริการในพื้นที่ไม่เพียงพอ จะมีเครือข่ายจากผู้ประกอบการเรือโดยสารจากฝั่งตลาดน้ำคลองลัดมะยมมาช่วยให้บริการเพิ่ม

การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ตัวแทนจากภาคเอกชนมีความเห็นว่า การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีความเป็นธรรม มีการแบ่งรายได้กันชัดเจนตามข้อตกลงกันแต่แรก แต่เนื่องจากช่วงเวลาที่ยานักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จะเป็นช่วงวันหยุด ทำให้เกิดรายได้ไม่คงที่

จุดที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง

ตัวแทนจากภาคเอกชนมีความเห็นว่า จุดที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวยต้องพัฒนาและปรับปรุงคือเรื่องของการเดินทางเข้าถึง เนื่องจากเส้นทางส่วนใหญ่เป็นถนนซอย มีความคับแคบและคดเคี้ยว ป้ายบอกทางยังไม่ชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวอาจหลงทางได้

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ตัวแทนจากชุมชน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากชุมชน จำนวน 4 คน พบว่าเป็นเพศหญิง 2 คน เพศชาย 2 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 40-63 ปี ระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนจากชุมชน ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตัวแทนจากชุมชนมีความเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีความโดดเด่นในด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว การรักษาวินัยชีวิตแบบดั้งเดิม เช่น บ้านโบราณ 100 ปี ริมคลองบางราวนก ที่มีประวัติการสร้างตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 4 มีของเก่าสะสมสืบทอดต่อมาจนถึงทายาทรุ่นปัจจุบัน หรือสวนคุณลัดดาวัลย์ที่มีการทำเกษตรแบบปลอดสารพิษ นอกจากนี้จะเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ศาลเจ้าแม่ทับทิมริมคลองมหาสวัสดิ์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องการค้าขาย โชคลาภ ตัวแทนชุมชนให้ความเห็นด้านบริบทพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวยเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่า แหล่ง

ท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ค่อนข้างห่างกัน ทำให้ใช้เวลาในการเดินทางพอสมควร และบางแห่งการเดินทางเข้าถึงมีความยากลำบาก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้าไม่ถึงแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ

ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว และความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวแทนชุมชนมีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวยนั้นมีความสามารถในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นภายนอกได้ เพราะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เรื่องของการเดินทางที่อาจจะไม่ค่อยสะดวก ก็มีบริการแก้ไขด้วยการจัดเป็นรายการนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางกับเจ้าของพื้นที่รวมถึงมีการอธิบายข้อมูลและอำนวยความสะดวกตลอดการเดินทาง

แนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตัวแทนชุมชนมีความเห็นว่า เส้นทางท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจจะยังไม่ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด มีความเป็นไปได้ที่จะจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มเติมขึ้นในอนาคต ส่วนในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่มีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้วกับเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว เพราะรายการนำเที่ยวที่มีอยู่จะใช้เวลาไม่เกิน 1 วัน

การมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวและเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยว

ตัวแทนชุมชนอธิบายถึงการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันว่ามีการจัดกลุ่มในการจัดการโดยแบ่งเป็นทีมเข้มและทีมจาง ทีมเข้มคือกลุ่มผู้นำที่ดูแลภาพรวมการท่องเที่ยว มอบนโยบาย ประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่ม ซึ่งเกิดจากการความร่วมมือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านในชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนทีมจางจะเป็นกลุ่มที่เป็นเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จะรับช่วงต่อในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ดูแลนักท่องเที่ยว รวมถึงพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มของตน และมีการประชุมร่วมกัน ในระยะเริ่มแรกเมื่อมีการทำการท่องเที่ยวจะมีการประชุมเดือนละ 2-3 ครั้ง และเมื่อแต่ละกลุ่มมีความชำนาญในการจัดการมากขึ้น ก็ลดความถี่ในการประชุมลง หรือหากมีเหตุที่จำเป็นต้องระดมความคิดเห็นก็สามารถเรียกประชุมได้ทันที ซึ่งในภาพรวมกลุ่มที่ทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมีความเข้มแข็งอย่างมาก

การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ตัวแทนชุมชนให้ความเห็นว่า การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในอำเภอบางกรวยนั้น ส่งผลให้ชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วมมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เช่น เวลามีกลุ่มนักท่องเที่ยวจองเข้ามาเป็นกลุ่มใหญ่ ชาวบ้านจะเป็นผู้ทำกับข้าวเพื่อเลี้ยงรับรอง ซึ่งเวลานักท่องเที่ยวไปยังจุดไหนก็จะเป็นชาวบ้านในกลุ่มนั้นรับผิดชอบเรื่องการทำอาหารเลี้ยงรับรอง ก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีการทำผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้า OTOP นวัตกรรม เพื่อจำหน่ายอีกทางหนึ่ง เช่น ชาวบางคูเวียงมีการสอนกันในกลุ่มชนทำกระเป๋าคอตตอน สอนการทำยาตมสมุนไพรเขียวเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน ชาวปลายบางมีกลุ่มทำผลิตภัณฑ์รักษา กล้วยหวาน เป็นต้น

จุดที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง

ตัวแทนชุมชนให้ความเห็นว่าจุดที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือเรื่องการรวมกลุ่มของชุมชนไว้ให้เข้มแข็ง ไม่ปล่อยให้คนนอกพื้นที่เข้ามาฉวยโอกาสในการหาผลประโยชน์ เนื่องจากเคยมีกลุ่มนายทุนจากภายนอกพยายามเข้ามาสอดแทรกหาผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยไม่ผ่านชุมชน ทำให้ชุมชนขาดประโยชน์ที่ควรจะได้รับ แต่ชุมชนก็มองว่าหากเป็นผู้ที่ไม่ได้ตั้งใจทำงานด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนอย่างจริงจัง คนนอกเหล่านั้นก็จะอยู่ได้ไม่นาน และคนในชุมชนเองต้องสร้างความเข้มแข็งในการร่วมมือกัน

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ ตัวแทนจากนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากนักท่องเที่ยว จำนวน 4 คน พบว่าเป็นเพศหญิง 2 คน เพศชาย 2 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 18-47 ปี

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนจากนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ตัวแทนนักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีมีจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นวัดเก่า เหมาะกับผู้ที่ชอบท่องเที่ยวตามศาสนสถานมีความศรัทธาต่อปูชนียวัตถุที่เคารพบูชา การเดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หากไม่มีรถส่วนตัวค่อนข้างลำบากเพราะแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ไกลกัน อีกทั้งพื้นที่อำเภอบางกรวยมีอาณาเขตจากสะพานพระราม 7 กรุงเทพมหานครไปจนถึงตำบลศาลายา อำเภупทุมณฑล จังหวัดนครปฐม ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวเหมาะกับการท่องเที่ยวเป็นโชนมากกว่าที่จะไปให้ได้ครบในวันเดียว ส่วนการพักค้างแรมยังไม่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวเนื่องจากอำเภอบางกรวยอยู่ติดกับกรุงเทพมหานครสามารถเดินทางไปเข้าเย็นกลับได้

ความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว และความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวแทนนักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวยมีความสวยงามและโดดเด่นในด้านประวัติศาสตร์ สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวภายนอกได้ แต่ต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น นำเสนอให้เป็นที่รู้จักและเผยแพร่ของดีประจำถิ่นที่ต่างจากที่อื่น จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาได้ เช่น วัดตะเคียนที่มีการพัฒนาเป็นตลาดน้ำภายในวัด มีการประชาสัมพันธ์สู่สาธารณะผ่านหลายช่องทาง จนเป็นที่รู้จักในนามของตลาดน้ำวัดตะเคียนที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงมีการจำหน่ายอาหารที่หลากหลาย การจำหน่ายผลผลิตในท้องถิ่นโดยชาวบ้านเป็นผู้จำหน่ายเอง กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอดนิมของนักท่องเที่ยว และเปิดให้บริการทุกวันไม่ได้มีเฉพาะวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

แนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตัวแทนนักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีนั้น ควรจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านวิถีชีวิตของคนพื้นที่ นักท่องเที่ยวจะได้ท่องเที่ยวแบบได้รับความรู้ และได้ร่วมทำกิจกรรมกับเจ้าของพื้นที่ เรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน จะทำให้อยากเดินทางมามากขึ้น

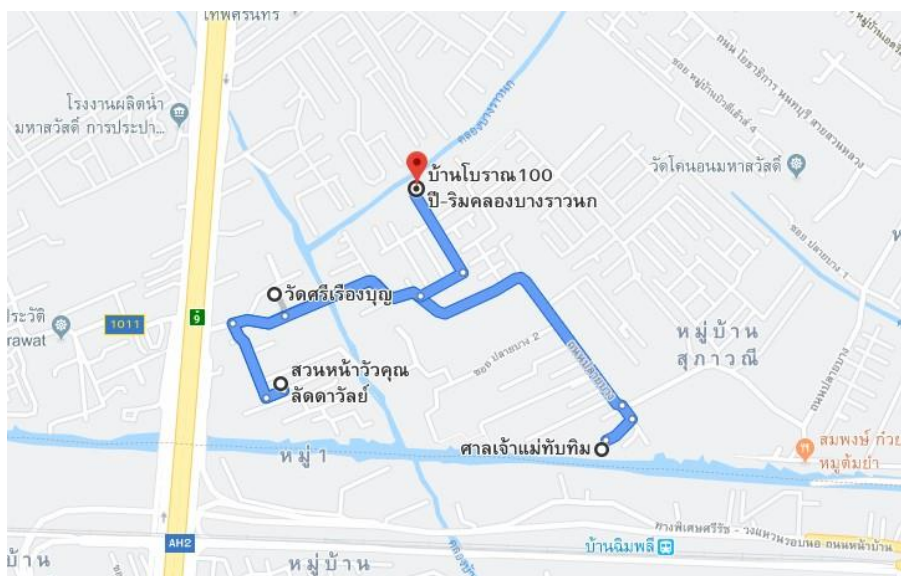
จุดที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง

ตัวแทนนักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าสิ่งที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวยควรพัฒนา คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต้องมีให้บริการนักท่องเที่ยว บางแห่งยังมีไม่เพียงพอ และควรรักษาความสะอาดให้ทั่วถึงทุกจุดในแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการสำรวจและตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งเข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักท่องเที่ยวใช้เป็นแนวทางในการท่องเที่ยวและการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เส้นทางท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยนำเสนอสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและความสะดวกของนักท่องเที่ยว ซึ่งเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยเสนอมี 3 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวในเขตชุมชนปลายบาง เพื่อให้สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวที่มีการจัดนำเที่ยวโดยกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนคนปลายบาง โดยมีแผนผังเส้นทางและรายละเอียดในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมีดังนี้

ภาพที่ 4.51 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 1

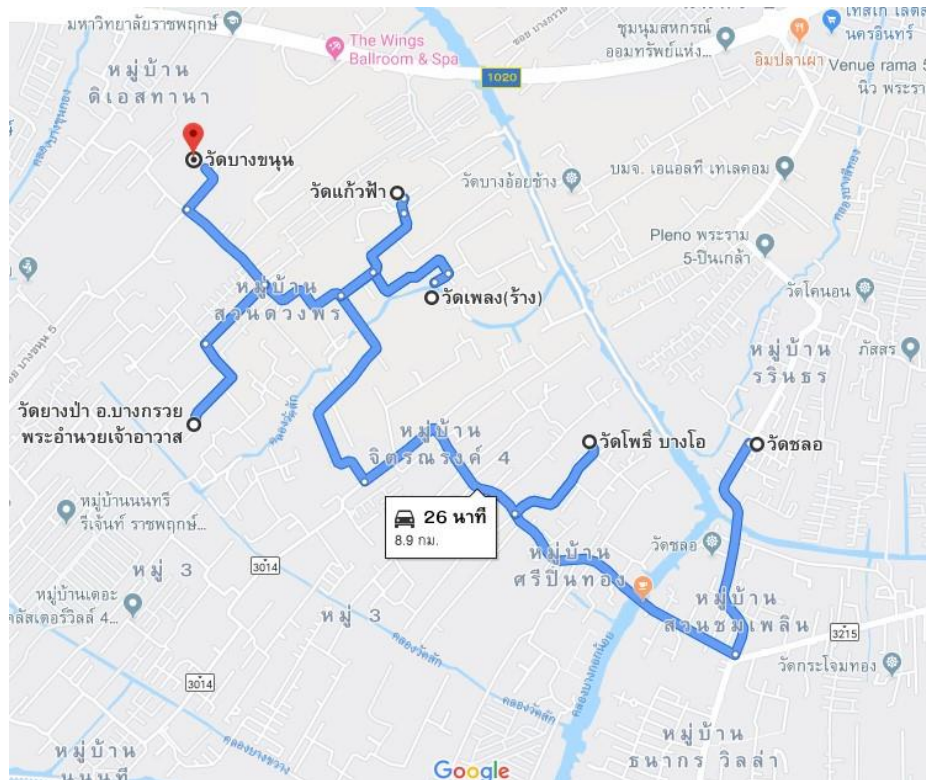
ตารางที่ 4.2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 1

จุดที่	แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรม	เวลาที่ใช้
1	ศาลเจ้าแม่ทับทิม	- สักการบูชาศาลเจ้าแม่ทับทิม	20 นาที
2	วัดศรีเรืองบุญ	- สักการบูชาหลวงพ่อกกลางสวน และ พระประธานในพระอุโบสถ - เข้าชมพิพิธภัณฑ์วัดศรีเรืองบุญ	45 นาที
3	สวนเกษตรลัดดาวัลย์	- เรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสาน การเพาะปลูกดอกหน้าวัว - ชมการสาธิตและเรียนรู้การทำยาผสมสมุนไพร - ชมการเลี้ยงชันโรง - รับประทานอาหารท้องถิ่น	1.30 ชั่วโมง
4	บ้านโบราณ 100 ปี	- ชมสถาปัตยกรรม ฝีมืองานช่างโบราณ ในการฉลุไม้ และข้าวของเครื่องใช้ โบราณ - ชมการสาธิตและเรียนรู้การพับดอกไม้ จากใบเตย	1.30 ชั่วโมง

ตารางที่ 4.2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 1 (ต่อ)

จุดที่	แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรม	เวลาที่ใช้
		- ชมการสาธิตและเรียนรู้การทำ พวงมโหตร	
		- รับประทานอาหารท้องถิ่น	

เส้นทางที่ 2 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวในเขตอำเภอบางกรวยชั้นใน ลัดเลาะตามคลองอ้อมนนท์ โดยมีแผนผังเส้นทางและรายละเอียดในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมีดังนี้

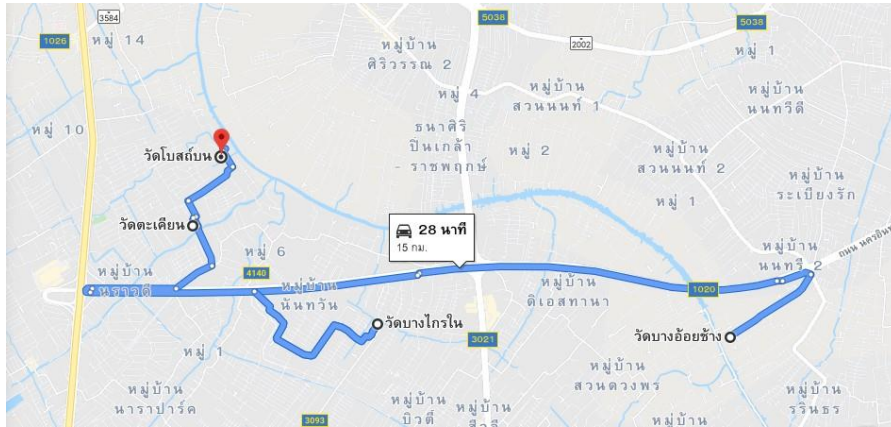

ภาพที่ 4.52 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 2

ตารางที่ 4.3 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 2

จุดที่	แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรม	เวลาที่ใช้
1	วัดชลอ	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ หลังใหม่เรือสุพรรณหงส์ - สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ หลังเก่าและรูปเคารพอื่น ๆ ในวัด - เดินชมตลาดริมน้ำภายในวัด	45 นาที
2	วัดโพธิ์บางโอ	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ - ศึกษางานศิลปะของพระอุโบสถ รูปแบบสถาปัตยกรรม ภาพวาดบริเวณ ประตูทางเข้า เป็นต้น	30 นาที
3	วัดเพลง	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ - ศึกษางานศิลปกรรมที่ยังคงเหลืออยู่ รอบพระอุโบสถ	15 นาที
4	วัดแก้วฟ้า	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ - ศึกษางานศิลปะสมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนปลายจากสิ่งก่อสร้างในบริเวณวัด - ชมความงดงามของพระอุโบสถหลัง ใหม่ที่กำลังก่อสร้าง - เลือกซื้อสินค้าที่ชาวบ้านนำมาจำหน่าย	30 นาที
5	วัดยางป่า	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ และอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช ด้านหน้าพระอุโบสถ	20 นาที
6	วัดบางขุน	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ และชมภาพจิตรกรรมด้านใน - สักการบูชาพระนอนในวิหาร - ชมหอไตรกลางน้ำ	20 นาที

เส้นทางที่ 3 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวตามแนวถนนนครอินทร์ โดยมีแผนผังเส้นทางและรายละเอียดในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมีดังนี้

ภาพที่ 4.53 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนันทบุรี เส้นทางที่ 3

ตารางที่ 4.4 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนันทบุรี เส้นทางที่ 3

จุดที่	แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรม	เวลาที่ใช้
1	วัดบวงอ้อยช้าง	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ - ชมความงามของพระพุทธรูปทอผ้า บนศาลาการเปรียญ - เข้าชมพิพิธภัณฑ์วัดบวงอ้อยช้าง	45 นาที
2	วัดบวงไกรใน	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ - บูชาศาลานายไกรทอง	30 นาที
3	วัดตะเคียน	- สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ - ลอดใต้โบสถ์เพื่อความเป็นสิริมงคล - เทียวชมตลาดน้ำภายในวัด เลือกซื้อ สินค้า และรับประทานอาหาร - ชมการแสดงจากนักเรียน	1.30 ชั่วโมง

ตารางที่ 4.4 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 3 (ต่อ)

จุดที่	แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรม	เวลาที่ใช้
4	วัดโบสถ์บน	<ul style="list-style-type: none"> - สักการบูชาพระประธานในพระอุโบสถ - ถวายสังฆทานกลางน้ำแบบวิถีโบราณ - เที่ยวชมตลาดน้ำภายในวัด เลือกซื้อสินค้า 	1 ชั่วโมง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถสรุปผล อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยในการวิจัยครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อประเมินศักยภาพในการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย คือ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการทำวิจัย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 15 แห่ง โดยมีประชากรที่ศึกษาคือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์จริง ในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 3 ชนิด ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแบบสัมภาษณ์ เมื่อได้ข้อมูลมาครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้อ่านและทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนำมาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

5.1.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้งหมด 15 แห่ง ได้แก่ วัดตะเคียน สวนเกษตรลัดดาวัลย์ บ้านโบราณร้อยปี วัดศรีเรืองบุญ วัดบางอ้อยช้าง วัดแก้วฟ้า วัดโบสถ์บน วัดบางไกร ใน วัดโพธิ์บางโอ วัดยางป่า ศาลเจ้าแม่ทับทิม วัดชลอ วัดบางขนุน วัดเพลง และวัดสักน้อย โดยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เห็นสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว ได้ดังนี้

5.1.1.1 จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

- 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวยมีจำนวนมาก แต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
- 2) ชุมชนที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเข้มแข็ง
- 3) ที่ตั้งใกล้กรุงเทพมหานคร

5.1.1.2 จุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

- 1) การเดินทางเข้าถึงไม่สะดวก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวยส่วนใหญ่จะไม่ได้อยู่บนถนนสายหลัก รวมถึงการขนส่งสาธารณะที่มีน้อย
- 2) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งขาดการดูแลรักษาความสะอาด ทำให้ทรุดโทรม
- 3) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังขาดบุคลากรที่คอยให้บริการด้านการ

ท่องเที่ยว

5.1.1.3 โอกาสที่ได้รับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัด

นนทบุรี

- 1) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น
- 2) หน่วยงานภาคเอกชนที่ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น
- 3) พื้นที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมีโอกาสที่มียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเดินทางแบบไปเช้าเย็นกลับได้

5.1.1.4 อุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

- 1) ความสามารถในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวภายนอกยังเป็นรอง เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) ขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากภาครัฐ
- 3) แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นวัดเก่าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน หากมีการชำรุดทรุดโทรมต้องได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากรก่อนถึงจะทำการบูรณะได้

5.1.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินศักยภาพในการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว โดยทำการประเมินพร้อมกับการลงพื้นที่สำรวจนั้นเพื่อตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้ข้อสรุปดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ได้ผลการประเมินอยู่ในกลุ่มมาตรฐานระดับดีเยี่ยม มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วัดตะเคียน สวนเกษตรลัดดาวัลย์ และบ้านโบราณร้อยปี มาตรฐานระดับดีมาก มีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดศรีเรืองบุญ และวัดบางอ้อยช้าง มาตรฐานระดับดี มีจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ วัดแก้วฟ้า วัดโบสถ์บน วัดบางไกรใน วัดโพธิ์บางโอ วัดยางป่า ศาลเจ้าแม่ทับทิม และวัดชลอ มาตรฐานระดับปานกลาง มีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดบางขุน และวัดเพลง และมีมาตรฐานระดับต่ำ มีจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วัดสัคน้อย ซึ่งปัจจุบันเป็นวัดร้างที่ยังไม่ได้รับการบูรณะ และอยู่ในเขตที่อยู่อาศัยของชาวบ้านที่เช่าที่ดินของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

5.1.3 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในข้อนี้ผู้วิจัยจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยเลือกจากผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้มาตรฐานระดับปานกลางขึ้นไป โดยนำเสนอเป็นรายการนำเที่ยว 3 เส้นทาง และการนำเสนอเส้นทางนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกการเดินทางได้ทั้งทางบกและทางน้ำ ขึ้นอยู่กับความสะดวกของนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดของเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละเส้นทาง ดังนี้

5.1.3.1 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 1 ได้แก่ ศาลเจ้าแม่ทับทิม วัดศรีเรืองบุญ สวนเกษตรลัดดาวัลย์ และบ้านโบราณร้อยปี

5.1.3.2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 2 ได้แก่ วัดชลอ วัดโพธิ์บางโอ วัดเพลง วัดแก้วฟ้า วัดยางป่า และวัดบางขุน

5.1.3.3 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เส้นทางที่ 3 ได้แก่ วัดบางอ้อยช้าง วัดบางไกรใน วัดตะเคียน และวัดโบสถ์บน

5.2 อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อแรกที่ศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมมีจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นวัด โบราณสถาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตามรอยประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากนั้น จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางกรวย ที่มีความผูกพันกับสายน้ำ และการทำการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ในเขตอำเภอบางกรวยมีภูมิศาสตร์เป็นลักษณะที่ราบ มีลำคลองหลายสายเชื่อมโยงถึงกัน แต่เดิมเป็นพื้นที่ทำสวนเกษตร แต่ปัจจุบันพัฒนาเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย และมีวัดตั้งอยู่ริมคลองเรียงรายตลอดสองฝั่งคลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ

(2557) ที่ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า วัดส่วนใหญ่ มีภูมิทัศน์สวยงามและมีพื้นที่กว้าง มีทั้งทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี มีกิจกรรมทางศาสนาที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าเที่ยวชม

จากวัตถุประสงค์ข้อสองในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่าผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 15 แห่ง ในภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้เพราะว่าพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ มีสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความสวยงาม และมีผู้ดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดี บางแห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการสนับสนุนและผลักดันจากหน่วยงานภาครัฐอยู่แต่เดิมแล้ว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ประจักษ์ ลอยเลิศฤทธิ์ และระชานนท์ ทวีผล (2560) ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพระราชินีเวศน์มฤคทายวันที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ มีสภาพความงดงามของสถาปัตยกรรมไทยผสมผสานความร่วมสมัย สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่หลงใหลเรื่องราวในอดีต สามารถเข้ามาเยี่ยมชมได้ซึ่งเป็นจุดแข็งที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ และในด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา สุระ (2558) ที่ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่าการเตรียมความพร้อมของทุนมนุษย์ต่ออุปทานการท่องเที่ยว และกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการประสานงานและขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้การที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นวัดที่มีพระสงฆ์เป็นผู้ดูแลและเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยนั้นสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างสังคมของเฮอริเบิร์ต สเปนเซอร์ (อ้างถึงใน สุภางศ์ จันทวานิช, 2559) ที่กล่าวว่า วัดเป็นสถาบันศาสนา มีหน้าที่เผยแพร่หลักคำสอนให้ประชาชน แต่เมื่อบริบทสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้โครงสร้างสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น มีหน้าที่และโครงสร้างซับซ้อนขึ้น ทำให้วัดมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง เพิ่มบทบาทของตนมากกว่าเป็นสถานที่ที่เผยแพร่คำสอนแต่เป็นสถานที่ที่ให้ความรู้ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้กับประชาชนได้

ในวัตถุประสงค์ข้อที่สามเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จากผลการศึกษาได้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 3 เส้นทาง ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งตั้งอยู่กระจัดกระจายในเขตอำเภอบางกรวย ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยกำหนดให้การเดินทางในแต่ละเส้นทางสามารถเดินทางเชื่อมโยงถึงกันได้สะดวก ในเส้นทางประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถาน มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรมและประเพณี และระหว่างทางสามารถชมวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ทิวาวรรณ ศิริเจริญ และนันทกานต์ ศรีปลั่ง (2560) ที่พบว่าการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมวิถีไทหล่ม อำเภอลหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน และโบราณวัตถุ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านประเพณี วัฒนธรรมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านวิถีชีวิต และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้การที่แหล่งท่องเที่ยวควรจะต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทำรวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวนั้น สอดคล้องกับ วรริตรา สมเกียรติกุล และคณะ (2561) ที่กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนความสะดวกและการมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ร่วมกับชาวบ้าน ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมานั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1.1 นักท่องเที่ยวสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการเดินทางท่องเที่ยวได้ตามความเหมาะสมและความสะดวกของนักท่องเที่ยว

5.3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เช่น เทศบาลเมืองบางกรวย หรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ นำประเด็นที่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อ เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไปดำเนินการพัฒนาต่อไปได้

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

5.3.2.2 ศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยวในการรองรับความต้องการนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

5.3.2.3 ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

บรรณานุกรม

- กาญจนา สุระ. (2558). การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ **ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3**. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กรมการท่องเที่ยว. (2561). **แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ.2561-2564**. กรุงเทพฯ: วีไอพี ก๊อปปี้ปรินต์.
- กรมการท่องเที่ยว. (2560). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ พ.ศ.2560-2564**. กรุงเทพฯ: พีดับบลิว ปรินต์ติ้ง.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2546). **การวางแผนและพัฒนากิจการตลาดการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). **ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ : คู่มือนักศึกษาและนักวิจัยสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทิวาวรรณ ศิริเจริญ และนันทกานต์ ศรีปลั่ง. (2560). **การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม “เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์”**. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์: เพชรบูรณ์.
- เทศบาลเมืองบางกรวย (2562). **ประวัติความเป็นมา**. ค้นเมื่อ ค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.bangkruacity.go.th/th/attractions/index/2>
- ธฤชวรรณ มาตกุล. (2556). **แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอิสานกรณศึกษา วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) จังหวัดชัยภูมิ**. รายงานการศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2558). **คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา**. ค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2561, จาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/141>
- นิจิรา คลังสมบัติ. (2557). **การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นุชนารถ สุรัตน์วงศ์ชัย. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. วารสารมนุษยศาสตร์. ปีที่ 18 (ฉบับที่ 1), หน้า 31-50.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2558). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ปรัชญากรณ์ ไชยคช และคณะ. (2558). *ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านต้นหยงลูโละ ตำบลต้นหยงลูโละ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings) หาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 6. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ประกิจ ลอยเลิศฤทธิ์ และระชานนท์ ทวีผล. (2560). *การประเมินศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษา: พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 "ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0". มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล: กรุงเทพฯ.
- พยอม ธรรมบุตร. (2559). *เอกสารประกอบการสอนวิชาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พยอม ธรรมบุตร . (2549). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ. (2557). *การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี*. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 8 (ฉบับที่ 3), หน้า 63-82.
- วิศรดา สมเกียรติกุล และคณะ. (2561). *การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. มังรายสาร. ปีที่ 6 (ฉบับที่ 2), หน้า 79-102.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2547). *การอภิปรายผลการวิจัย: หัวใจของการวิจัย*. วารสารวิทยบริการ. ปีที่ 15 (ฉบับที่ 2-3), หน้า 74-79.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์. (2538). *ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยว*. จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 8, หน้า 42-45.
- วีระพล ทองมา และคณะ. (2554). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่จอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. รายงานวิจัย. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- วัดสวยในเมืองไทยไปมาแล้ว. (2562). ค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.facebook.com/UnseenTemples/photos/pcb.1530801293629971/1530800916963342/?type=3&theater>.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). **สังคมวิทยาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศิริจรรยา ประพตติกิจ. (2553). **การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนนทบุรี. (2561). **ข้อมูลจังหวัดนนทบุรี**. ค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.nonthaburitour.com/home/>.
- สำนักงานจังหวัดนนทบุรี. (2561). **บรรยายสรุปจังหวัดนนทบุรี**. ค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2562, จาก http://www.nonthaburi.go.th/Downloads/brief_nonthaburi.pdf.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2548). **วัฒนธรรมในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (มปป). **บทความทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่นิยม**. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2561, จาก www.uniserv.cmu.ac.th/file/ทฤษฎีโครงสร้าง.pdf
- หวน พิณรุฬพันธ์. (2547). **ประวัติศาสตร์เมืองนนทบุรี**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อมราวดี คำบุญ. (2556). **การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานการศึกษาระดับบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

**แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ/ดูแล
ที่อยู่

ผู้ประเมิน (ชื่อ-สกุล)		
ประเมินเมื่อวันที่	เดือน	พ.ศ.

ผลการให้คะแนน

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม	ผลการให้คะแนน
1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	50	
2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	10	
3. การบริหารจัดการ	40	
รวม	100	

ระดับมาตรฐาน

- ดีเยี่ยม (81 คะแนน ขึ้นไป)
- ดีมาก (71 - 80 คะแนน)
- ดี (61 - 70 คะแนน)
- ปานกลาง (51 - 60 คะแนน)
- ต่ำ (50 คะแนน หรือน้อยกว่า)

วิธีการให้คะแนนองค์ประกอบที่ 1 และ 2

ให้คะแนนตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน จากระดับน้อยที่สุดไปถึงมากที่สุด โดยเขียนคะแนนลงในช่องว่าง

องค์ประกอบ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

รายละเอียดองค์ประกอบ		คะแนน
1.1	คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม	
1.1.1	ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ (พิจารณาจากเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของวิถีชีวิต จากชุมชนอื่นและคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานต่อไปเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรม ประกอบด้วย วิถีชีวิต การแต่งกาย ลักษณะของกิจกรรมประเพณี ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวันลักษณะ สิ่งประดิษฐ์ ระเบียบแบบแผนในการดำรงชีพร่วมกัน ฯลฯ)	
1.1.2	ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี (พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละปี ซึ่งแสดงถึงการสืบสาน วัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่)	
1.1.3	ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม (พิจารณาจากความงามทางด้านศิลปวัฒนธรรมหรือการสร้าง ความประทับใจแก่ผู้พบเห็น พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นวิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมนั้น ๆ อาทิ การแต่งกาย รูปแบบกิจกรรม ศิลปกรรมของงาน หัตถกรรม สถาปัตยกรรมของที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยใน ชีวิตประจำวัน ฯลฯ)	
1.1.4	ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง (พิจารณาจากความยาวนานของการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ มา ตั้งแต่อดีตและยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยจะเห็นได้จากวิถีชีวิต การแต่งกาย เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาไปบ้าง แต่ ยังมีบางกลุ่มในชุมชน ที่ยังคงสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านั้นอยู่อย่างเห็นได้ชัด)	
1.1.5	ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ (พิจารณาจากยุคสมัยที่ภูมิปัญญาและองค์ความรู้เกิดขึ้นนี้และการมี ประวัติศาสตร์ สืบเนื่องยาวนานมาเป็นวัฒนธรรมประเพณีจนถึงปัจจุบันโดยมี หลักฐานที่สามารถสืบค้นได้)	

รายละเอียดองค์ประกอบ		คะแนน
1.1.6	ความผูกพันต่อท้องถิ่น (พิจารณาจากความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การมีประเพณี ความเชื่อ ตำนาน นิทานพื้นบ้าน นิทานปรัมปรา)	
1.1.7	ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ (พิจารณาจากชุมชนท้องถิ่นมีความสนใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของตน รวมถึงการมีหน่วยงานและองค์กรจากภายนอกให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น)	
คะแนนรวม ข้อ 1.1 คะแนนเต็ม 35 คะแนน		
1.2	ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม	
1.2.1	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (พิจารณาจากความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความยากลำบากของเส้นทางเข้าถึง ความลาดชัน ความคดเคี้ยวของถนนและความปลอดภัย)	
1.2.2	ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว (พิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดอันตรายจากปัจจัยในตัวแหล่งท่องเที่ยวเอง หรือจากปัจจัยภายนอก โดยวัดจากสถิติการเกิดอันตราย เช่น น้ำป่า ดินถล่ม หน้าผาสูงชัน กระแสน้ำรุนแรง สัตว์ดุร้าย มาลาเรีย ภัยจากโจรผู้ร้าย โรคระบาดอื่น ๆ เป็นต้น)	
1.2.3	ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว (พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถจัดได้ภายใน แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการที่มีกิจกรรมหลากหลายจะทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนพอใจได้มากขึ้น ทั้งนี้กิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว)	
คะแนนรวม ข้อ 1.2 คะแนนเต็ม 15 คะแนน		
รวมคะแนน องค์ประกอบข้อ 1 คะแนนเต็ม 50 คะแนน		

องค์ประกอบ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

รายละเอียดองค์ประกอบ		คะแนน
2	ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	
2.1	ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (พิจารณาจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก ฯลฯ เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันและข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต)	
2.2	ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก (พิจารณาจากการมีกลุ่มองค์กรทั้งภายในและภายนอกในระดับต่างๆ ให้การสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน)	
รวมคะแนน องค์ประกอบข้อ 2 คะแนนเต็ม 10 คะแนน		

องค์ประกอบ 3 การบริหารจัดการ

รายละเอียดองค์ประกอบ		คะแนน
3.1	การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	
3.1.1	การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว (พิจารณาจากสภาพทั่วไปจากการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมและ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ภายในแหล่งท่องเที่ยว)	
3.1.2	การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ (พิจารณาจากดัชนี 3 ด้านดังนี้ ก. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการ และพื้นที่พักอาศัย ข. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและ/หรือฤดูกาล ค. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ)	

รายละเอียดองค์ประกอบ		คะแนน
3.1.3	<p>การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว</p> <p>(พิจารณาจากแผนการดำเนินงานติดตามและประเมินผลกระทบการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวที่มีการติดตามและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว รวมถึงการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และความต่อเนื่อง ของการดำเนินงาน)</p>	
คะแนนรวมข้อ 3.1 คะแนนเต็ม 15 คะแนน		
3.2	การจัดการด้านการท่องเที่ยว	
3.2.1	<p>การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว</p> <p>(พิจารณาจากการดำเนินงานด้านการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการที่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่มีประสิทธิภาพ ให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรงให้ 1 คะแนน)</p>	
	มีจำนวนบุคลากรด้านบริการเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว	
	มีระบบเตือนภัย และระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ของนักท่องเที่ยว	
	มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและต้องมีความเหมาะสมกลมกลืนกับพื้นที่	
	มีการจัดการด้านอาหารและโภชนาการที่พอเพียงและถูกสุขลักษณะ	
	มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเช่น มีการออกแบบและใช้วัสดุก่อสร้างที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมประหยัดพลังงานและมีระบบกำจัดของเสียที่ได้มาตรฐาน	
	คะแนนที่ได้ของข้อ 3.2.1	
	<p>การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว</p> <p>(พิจารณาจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับ สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของ</p>	

รายละเอียดองค์ประกอบ		คะแนน
	ท้องถิ่นด้วย หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่มีประสิทธิภาพ ให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรงให้ 1 คะแนน)	
	กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่สงวนและพื้นที่อนุรักษ์ของแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์	
	กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่นไม่รบกวนความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี หรือวัฒนธรรมของชาติ	
	มีการศึกษาวิจัยสภาพแวดล้อมของพื้นที่และนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนทางที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งวัฒนธรรม	
	มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น และนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนทางการดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประเพณี ของคนในท้องถิ่น	
	กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ	
	คะแนนที่ได้ของข้อ 3.2.2	
3.2.3	การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก (พิจารณาจากกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆ ที่ให้ความรู้และเผยแพร่ ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว พนักงานนำเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่โดยรอบ หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่มีประสิทธิภาพ ให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน)	
	มีศูนย์บริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจน และมีเจ้าหน้าที่ประจำ	
	มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ	
	มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรมและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว	

รายละเอียดองค์ประกอบ		คะแนน
	มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม	
	มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้ในสื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	
	คะแนนที่ได้ของข้อ 3.2.3	
3.2.4	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่มีประสิทธิภาพ ให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน)	
	ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่าง ๆ	
	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	
	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	
	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	
	มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	
	คะแนนที่ได้ของข้อ 3.2.4	
3.2.5	ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว (พิจารณาจากการที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์และรายได้จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่มีประสิทธิภาพ ให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรงให้ 1 คะแนน)	

รายละเอียดองค์ประกอบ		คะแนน
ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว		
ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว		
ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง		
ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์		
ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง		
คะแนนที่ได้ของข้อ 3.2.5		
คะแนนรวมข้อ 3.2 คะแนนเต็ม 25 คะแนน		
รวมคะแนน องค์ประกอบข้อ 3 คะแนนเต็ม 40 คะแนน		

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ผู้ให้ข้อมูล ตำแหน่งงาน.....อายุ.....ปี
ระยะเวลาในการอยู่ในพื้นที่.....

ประเด็นคำถามหลักในการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. สภาพของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี บริบทของพื้นที่ในความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล
2. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้
3. จุดที่ต้องพัฒนาปรับปรุงอย่างเร่งด่วน
4. แนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรเป็นอย่างไร
5. การมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว และเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร
6. การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสมรศรี คำตรง
วัน เดือน ปีเกิด	21 ตุลาคม 2525 ภูมิลำเนา จังหวัดลพบุรี
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยบูรพา ปริญญาการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, ปี พ.ศ.2547 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ นันทนาการการท่องเที่ยว, ปี พ.ศ.2551
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะ บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ.2547-2551 เจ้าหน้าที่งานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยว สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551-ปัจจุบัน อาจารย์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

